voicu david

pe drum

Plecaseră ca să scape de vărateca delăsare care îi cuprinsese pe toți. Luară cel mai matinal tram pînă la urmă împăcîndu-se și el cu ideea căci răcoarea tipică îl activa promițător. Nu mai călătorise de două decade cu transul și urcă în modulul 3 cu o vagă senzație de curiozitate, dar fauna din compartimentul — ales, de altfel, la întîmplare — îl cam puse pe gînduri. Avea un prieten, încă nu i-l prezentase și ei, care declara mereu și cu pasiune că adoră situațiile în care își poate studia semenii, mai precis în care poate intra în comunicare cu ei, chiar necunoscuți fiind. Se întreba dacă respectivul s-ar fi putut totuși socializa în stupul acela mediocru. Își promise să nu uite să-l informeze despre companionii de călătorie, deși ca povestitor se cam bloca în descrierea exactă a oricărei situații de acest gen de unde și concluzia că mediocritatea e o stare a naibii de complexă. Doreau să-și etaleze opinii încă vreo doi din compartiment, dar le tăie elanul cu o obtuzitate severă adoptată ad-hoc ce o cam miră, dar de fapt plecaseră și ca să aibă timp numai pentru ei doi, prin oraș se întîlneau mereu cu indivizi vag cunoscuți care însă, suspect, aveau aceleași drumuri cu ei și li se anexau sincer, convinși că doar asta lipsea unei tinere perechi.

În cele din urmă apărură munții și răsuflară usurați, simțind cum începe să pună stăpînire pe ei verdele și oblicul. Ieșiră pe coridor, deschiseră un panou și-și scoaseră capetele cît mai în afară, reușind să-și mînjească el gîtul și ea gulerul înalt cu o pulbere depusă pe garnitură de cine știe ce tractrans aflat acum prin vreun muzeu, ori mai manevrînd încă module în depouri uitate. Viteza creștea, intraseră pe una din marile linii drepte, așa că se întoarseră înăuntru. Ea se ghemui lîngă el și se narcotiză cu grijă cu un atomizor de o marcă de a cărei eficacitate nu se mai îndoia nimeni, deși el simțea o aversiune înnăscută împotriva tuturor artificialismelor actuale. Motiv pentru care la majorat fusese printre cei 62 la sută din generația lui care nu se lăsaseră citiți, ceea ce acum îi și dădea un sentiment de superioritate, de fapt discutabil, față de cei cîțiva prieteni pe care îi avea. Îi luă atomizorul pe care abia-l mai ținea în mînă și se strînse spre geam, ca să-i facă mai mult loc. În privința acestor perversități oficializate — poate la fel de indispensabile ca și anticul etanol sau nicotina — era vorba de fapt la el de o teamă științifică, nu cumva a N-a generație următoare să-i acuze — post-exitus — de inconștiența folosirii unor cine știe ce produse malformative...

Începea să se plictisească, viteza mare nu-l lăsa să înțeleagă prea multe din cele de afară. Cum nimeni nu era împotrivă, întunecă geamul, apoi încercă să-și cerceteze mai atent vecinii. Lîngă culisantă, în diagonală cu el, un grec, mic, brunet, uscat cu barba rară și neîngrijită, cu privirea umedă. Genul fachir, povestea bătrînului de lîngă el despre regionalismele de la ei. Abia se putea stăpîni, dorea puternic să-l întrebe dacă nu-și amuza uneori prietenii cu mici numere aparent pline de cruzime, unui Q nu i s-ar fi putut întîmpla asta. Vizavi de meridional, un soldat, apariție destul de rară, majoritatea erau Q și călătoreau cu alte module, se zvonea că la începutul următoarei decade s-ar ratifica un proiect de lege ce-ar obliga pe toți militarii, indiferent de vîrstă, să se lase citiți. Da, cu siguranță, nu era un Q, deși grecul povestea lucruri interesante, totuși soldatul nu era atent, sorbind-o din ochi pe tînăra foarte la locul ei de lîngă bătrîn care tocmai își aranja fusta neagră cu o mișcare specifică tuturor femeilor — gestul le intrase probabil în determinarea genetică. Modulul începu să se legene ușor, stăteau chiar pe contramagnet. Minorul din fața lui profită de moment pentru a-și prelungi în diagonală fotoliul înspre locul rămas liber, cam înghesuind-o pe blondă, părea însă hotărîtă să rabde stoic orice, acceptă chiar să bea un reconfortant din care apoi grecul oferi tuturor. Soldatul, văzînd că tirul lui vizual lovea într-un blindaj mult superior, își puse casca, își coborî viziera, o întunecă și rămase nemișcat și amenințător pe colț. Între timp bătrînul își demarase treptat fonația, vorbea acum aproape numai el, intră imediat în politică adresîndu-se la plural tuturor, toți tăceau singur grecul luă poziție și-l admonestă, era într-adevăr posibil ca cineva să nu-și fi ocupat în mod întîmplător locul în compartiment.

Toți se închiseră în meditații personale, liniștea devenea treptat apăsătoare, dar lui nu-i mai păsa: începuse să numere în așteptarea trezirii ei magneții principali, ale căror depășiri erau marcate de fosnete plăcute dar care totuși îi rămîneau în auz, de obicei cel puțin încă o noapte. Noaptea, atunci cînd tot mai mulți dintre cei necitiți îndrăzneau să-nceapă să-și pună întrebări. Ceva nu era în regulă, deși celor Q automat prin citire li se și deconectau conexiunile determinante ale orgoliului, agresivității, egoismului, lașității — într-un cuvînt, toate antisocialele, totuși de un timp fiecare primise cîte un andros-însoțitor, un alter-ego artificial, poate pentru pază, poate pentru control. Îi însoțeau obligatoriu pretutindeni, cei doi — Q și androsul — alcătuind o pereche ciudată, în mod normal amîndoi avînd aceleași gesturi, aceleași mișcări, astfel că din spate îți era și greu să-i deosebești, de-ți venea să-i lovești, să vezi pe care! doare. Unii necitiți rîdeau cînd vedeau cele două marionete ce păseau și gesticulau identic, alții însă mergeau mîndri la cel fără cele trei discuri cromate de pe frunte și începeau să-l insulte pentru lașitatea de a se fi lăsat șters, la care amîndoi — Q și androsul — zîmbeau blînd și începeau — în duet, — dacă androsul nu avea decuplată fonația — să-i explice hiperștiințific avantajele citirii și ștergerii, cu o sobrietate ce nu avea nimic publicitar, deși pe undeva — ... Dar mai erau momente, adică fuseseră văzuți, el personal nu asistase la așa ceva, cînd rar — androsul îl izola pe Q de ceilalți și avea cu el o mică discuție și Q revenea tras la față, probabil comunicau pe o viteză superioară, dar nu numai că revenea încercănat, ceva din atitudinea lui se schimba, asta o simțeau nedefinit toți cei ne-Q din jur, dar nimeni nu putea înțelege exact în ce sens, căci nu se mai putea afla. (Q refuza să mărturisească asta) care ar fi fost poziția sau părerea lui dacă nu ar fi fost izolarea cu dubletul său. Un pin-pin discret îi întrerupsese firul gîndirii, sosise timpul să programeze oprirea. O trezi, în timp ce claviatura îi răspundea cuminte cu semnal galben.

Au fost singurii care aleseseră locul acela, după ce au coborît s-au uitat cu atenție și de cealaltă parte a rambleului de secțiunea omega, sperînd să nu vadă semeni, într-adevăr, nu mai coborîse nimeni, apoi au intrat în pădure și au niers așa cam o oră, ajungînd în sfîrșit pe malul torentului — dacă îngrămădirea aceea minunată de pietre putea fi numită mal. Ochii li se odihneau pe asimetriile, sinuozitățile și varietatea bolovanilor aceștia roși de ape, pe bulboanele și virtejurile năpraznice, pe sălbăticia arbuștilor ce se ridicau din cele mai mici zone de pămînt, binemeritată gimnastică a privirii obosită de liniaritatea monotonă a orașului. Ea îi dădu lui micul ei bagaj apoi începu să se cațăre pe stînci, să arunce cu pietre în apă, să stropească, să chiuie în așteptarea unui ecou timid ce întîrzia să apară, stînjenit de o prezență atît de vivace. A obosit repede și au pornit-o cu hotărîre spre defileu, de fapt vale, susținea ea, din moment ce îi însoțea apa. Cabana fusese anume aeroportată pînă în inima pădurii pentru a nu se forma nici un drum, puținii amatori de natură pură citiți mai rămăseseră avînd astfel posibilitatea de a lua contactul cu ea în modul cel mai direct, înfruntînd singuri hățișurile, alegîndu-și liberi drumul pe care-l doreau. După o oră, valea se lărgi și începură să apară mici poieni însorite, cu iarba aproape pînă la briu, despărțite de pădure prin îngrămădiri late de arbuști plini cu fructe mici și roșii din care culeseră și mîncară cîte putură — aveau o aromă apropiată de cea a unei esențe larg răspîndite și numită nu se mai știa de ce cu un termen ciudat „zmeura". Într-o poiană se opriră să se odihnească, se așezară și se întinseră pe spate pe iarba ce-i ascunse discreții. Era și nu era liniște, era un freamăt ce-i umplea de pace, o liniște cumva vie, nu acea tăcere totală a zidurilor fonoizolate, fie ele chiar cu instalație dodecafonică.

Deodată mărăcinișurile troznirâ îngrozitor, tot mai tare, tot mai aproape. Se ridicară. Din desiș, la marginea poienii, apăru un animal brun — lung de doi metri, înalt de mai bine de unul, doar aparent neîndemînatec și greoi căci venea iute spre ei, legănîndu-și capul mare cu ochii mici și răi, pufnind pe nări și mormăind. Un urs! Un urs adevărat: nu le venea să creadă, tocmai ei să aibă norocul ăsta, numai că norocul se apropia amenințător de ei, s-ar putea ca nimeni să nu mai afle ce noroc au avut, scotoci înfrigurat și scoase aprinzătorul, smulse de pe ea scurta-i sintetică, o aprinse, un miros nesuferit însoțea flăcările, se apropie de fiara oprită și începu să-i fluture prin fața botului căscat cu limba atîrnînd materialul ce ardea, dar, curios, animalul nu dădea nici un semn de emoție, mormăia în continuare furios, din spate se apropia ea, se întreba ce vrea să facă, flăcările mistuiau ultimele fișii ce picurau topite pe iarbă, nu se vedea în stare de o luptă corp la corp cu așa o bestie, n-avea nici măcar un cuțit la el, ea-i ajunse la spate și pe sub brațul lui întinse flaconul cu narcotic apăsînd la maximum pe supapă, ținîndu-și respirația. Ursul ezită o clipă apoi se întoarse și dispăru în tufișuri. Fugiră repede în partea opusă a poienii, să nu cadă trăzniți de atîta somnifer, apoi luară direcția cea mai scurtă spre cabană. Ajunseră mai repede decît sperau și povestiră surescitați celui care-i primi întîlnirea. Acesta zîmbi înțelegător și le explică totul, nu ar fi trebuit să se teamă, animalul fiind artificial și deci nepericulos, realizat doar de cîteva zile pentru a da o culoare locală zonei, fiecare din puținii turiști putînd astfel trăi clipe unice de descoperitor și senzațiile tari aferente, totodată. De aceea nepăsarea la flacără se gîndi, ușor dezamăgit, apoi cu o hartă mare în față stabiliră împreună viitoarele trasee.

Mai erau două zile pline din al lor sfîrșit de săptămînă și erau împreună doar de un anotimp.

crohmălniceanu — 60

Critic de prestigiu, cu o solidă contribuție teoretică și practică la cunoașterea literaturii românești contemporane și dintre cele două războaie, redactor de reviste și pedagog de literatură română la nivel universitar, Ovidiu S Crohmălniceanu își leagă numele și de literatura științifico-fantastică. În studii publicate în culegeri de specialitate, în alte publicații și reviste, atenția sa este mai puțin atrasă către fenomene din literatura s.f. universală (ca la alți autori), cît îndeosebi către fenomenul literar românesc din acest domeniu.

El însuși a publicat sporadic proză s.f. dar și un volum bine primit de cititori și de critica literară („Istorii insolite"). Laconica formulă din „Dicționar de literatură română contemporană" („A publicat, deasemeni, proză fantastică pornind de la paradoxuri logice și tehnologice") devine cu atît mai ambiguă, cu cît se știe prea bine că literatura s.f (și nu numai cea românească) își are baza cu deosebire în „paradoxurile logice și tehnologice". De altfel acesta este și modul cel mai evident al contemporaneității angajate a acestei literaturi.

Faptul devine cu atît mai concludent cu cît tentația spre proza s.f. Ov S Crohmălniceanu și-o însușește de la Edgar Allan-Poë — printre alții. În acest sens, relevante apar acum discuțiile pasionate purtate în redacția revistei „Viața Românească", una dintre redactiile din care a făcut parte (între 1953—1961, ulterior a fost redactor-șef-adjunct al revistei „Gazeta literară"). În principal vivacitatea acestor dezbateri de altă dată, purtate mai cu seamă cu Mihu Dragomir — și el legat de literatura s.f. — sînt de subliniat, ambii scriitori fiind originari de pe malul Dunării (unul de la Brăila, celălalt, Crohmălniceanu, de la Galați) și ambii marcați în procesul formației lor intelectuale de celebrul autor al „Cărăbușului de aur"

În ceasul sărbătoresc al celei de a 60-a aniversări, tinerii membri ai cenaclului „H. G Wells" au dedicat un gînd călduros mai marelui lor coleg întru literatura s.f Astăzi nu facem altceva decît să subliniem acest moment de emoție și de bune urări.

PARADOX

monitor

● **Cenaclul timișorean „H. G. Wells", al Casei de cultură a studenților, a avut și în 1981 un an rodnic. Membrii săi, Caius Chiriță, Dorin Davideanu, Silviu Genescu, Lucian Petrescu, Sergiu Nicola, au publicat (povestiri și grafică) în** Orizont, Știință și tehnică, **suplimentul literar-artistic al** Scînteii tineretului, Curierul de Costinești. **Cenaciștii au avut plăcute și instructive întîlniri cu scriitorii Ion Hobana și Horia Aramă. Fanzinul** Paradox — supliment Forum studențesc — **a fost premiat la faza finală a Festivalului artei și creației studențești (Suceava).**

● **Clubul de anticipație „Helion" (Casa tineretului, Timișoara) a organizat, la sfîrșitul lunii mai, o reușită manifestare la care au luat parte cenacluri din întreaga țară alături de invitați din lumea literelor și a științei. Din program: prezentări de referate, dezbateri, concurs literar, expoziție de artă plastică, proiecții de filme.**

● **Revista** Orizont **dedică literaturii SF numărul 6 (672) din 12 februarie 1981 În cuprinsul său semnează: Florin Bănescu, Voicu Bugariu, Vladimir Colin, Ion Hobana, Lucian Ionică, Silvian Iosifescu, Marcel Luca, Mircea Mihăies, Al. Mironov, Mircea Opriță, Marcel Pop-Cornis, Vasile Popovici, Cornel Secu, Mircea Șerbănescu; grafica: Gheorghe Chiriță, Sergiu Nicola.**

● **Tot literaturii SF îi este dedicat și numărul 1/1981 al** Revistei române **Participă la realizarea sa: Vera Adam, Voicu Bugariu, Vladimir Colin, Ovid S. Crohmălniceanu, Mihai Dinu Gheorghiu, Lucian Hanu, Ion Hobana, Victor Kernbach, Mircea Opriță, Hertha Perez, Sanda Radian, Gheorghe Săsărman.**

● **MANUSCRIPTUM (Nr. 3/1981): „În anul 1933 Liviu Rebreanu a participat alături de alți scriitori români la Congresul PEN-clubului, care a avut loc la Dubrovnik. Cu acest prilej, Puia Rebreanu a primit autografe de la H. G. Wells, B Crémieux și Jules Romains și ei prezenți la acea reuniune internațională În „Zilele care au plecat" (Editura pentru literatură, 1969) fiica marelui scriitor român descria astfel întîlnirea cu H. G Wells: „Am vizitat Raguza veche cu mausoleul lui Mestrovici, și la banchetul de acolo am avut prilejul să-l cunosc mai bine pe autorul „Omului invizibil" romancierul englez Herbert George Wells, atunci ajuns în culmea gloriei" Mai departe autoarea menționează: „De la două dintre prezentele deosebite ale congresului ragu-zan păstrez cîte o semnătură pe cîte o carte — a lui Wells pe o ediție franceză din palpitantul său „Război al lumilor" și a lui Jules Romains pe întîiul din cele șase volume ale frescei sale „Les hommes de bonne volonté".**

Din motive pe care nu le cunoaștem, autograful lui H G. Wells a fost desprins de pe volumul inițial și lipit pe o altă operă a scriitorului englez, „Tonno Bungay". Din mărturisirea Puiei Rebreanu, Wells — deși solicitat să adauge cîteva rînduri la semnătura sa — a explicat tinerei sale interlocutoare că nu intră în obiceiul său să scrie dedicații pe cărți."

● **Almanahul Știință și tehnică 1982 include nu mai puțin de 30 de pagini cuprinzînd poezii și proze, autori români și străini, consacrați sau debutanți. Pentru început: Rodica Cocu, Lidia Elcu, Nicoleta Elcu, Liviu Guriuc, Neti Guriuc, Liviu Marinoaica, Almira Negoițescu, Luminița Pană, Pavel Șt. Marian, Camelia Uscatu — cei mai „vîrstnici" au terminat clasa a VIII-a —; Apoi, stînd frățește alături: Isaac Asimov, Fredric Brown, Radu Nonga, Robert Lory, Gabriel Manolescu, Joana Russ, Adrian Rogoz, Ghighi Teibrich, Lucian Petrescu.**

● **La începutul lunii august, cenaclul „Selenarii" al elevilor din Guranda (jud. Botoșani) a fost gazda unei tabere de creație, la care au participat, alături de cenacliști din București, Brașov, Iași, Timișoara, și oaspeții de onoare: dr. doc. Ion Mânzatu, ing. Ioan Eremia Albescu, redactor șef al revistei Știință și tehnică, scriitorul Gheorghe Săsărman Vrăjiți atît de frumusețea decorului cît mai ales de ospitalitatea gazdelor, cei prezenți și-au exprimat speranța ca această tabără să devină o frumoasă tradiție în fandomul românesc.**

● **Revista Știință și tehnică sprijină în continuare literatura SF, publicînd cu regularitate în paginile sale lucrări aparținînd acestui gen. În ultimele numere au semnat autori din Bacău, București, Iași, Sibiu, Timișoara.**

● **Dintre periodicele literar-artistice, doar suplimentul** Scînteii tineretului **„ține pasul", încredințînd literaturii SF cîte o pagină în fiecare număr Au fost prezentate pînă acum cenaclurile „Quasar" — Iași, „H. Coandă" — Craiova, „H. G. Wells" — Timișoara, „Solaris" — București.**

● **Să nu uităm nemăsuratul serviciu pe care revista** Vatra **îl face literaturii SF, publicînd de ani de zile, număr de număr, „Antologia science-fiction"**

● **Colecția „Fantastic Club" a editurii** Albatros, **atît de căutată, și apreciată adeseori, ne bucură din ce în ce mai rar cu prezența sa în librării. Între două apariții consecutive trece uneori mai bine de jumătate de an încît, stringînd în mîini ultimul volum, ne întrebăm cu teamă: Să spunem oare colecției „Adio" sau „La revedere"?**

● **Cenaclul de anticipație din Iași, numit acum „Quasar", a editat primul număr al revistei sale** Fantastic Magazin. **Sumarul e bogat (180 pagini xerografiate) și divers; secțiuni: critică, poezie, teatru, fișe SF, serial, articole științifice, traduceri, fantastic, experiment și desigur proză SF. În alcătuirea sa mozaicată, fanzinul cuprinde multe lucrări valoroase. O notă bună pentru ieșeni, organizatorii din această toamnă ai celei de-a XI-a Consfătuiri naționale a scriitorilor și cenaclurilor de anticipație.**

● **În 5 octombrie a.c cenaclurile bucureștene „Jules Verne" și „Fantastic club" s-au reunit, sub „cupola" Ateneului Tineretului, într-un club de artă de anticipație denumit FANTASTIC CLUB 2001, avîndu-i președinți de onoare pe Victor Bîrlădeanu și Adrian Rogoz iar ca președinți executivi pe Nina Dăian, Theodor Danciu, Mihai Rădulescu. Roadele fuziunii nu s-au lăsat așteptate, clubul avîndu-i printre ei pe: Victor Kernbach (luni, 19 octombrie, la tema „interferențe și demarcații între mitologie și realitate"), Ioan Eremia Albescu (luni 2 noiembrie), Orson Welles (în filmul „Who's out there"), Pink Floyd (pe discul „Meddle"), lista urmînd a fi completată de formația Roșu și Negru (Live !).**

Acest PARADOX a fost realizat de:
IOAN BĂCALETE, DORIN DAVIDEANU, VIOREL MARINEASA, SERGIU NICOLA,

bucurîndu-se de atenția și sprijinul scriitorului MIRCEA ȘERBĂNESCU.

omul viitorului și literatura de anticipație

În repetate rînduri, criticii literari, vizînd lipsurile unor opere aparținînd genului științifico-fantastic, ajung la unele judecăți mult prea categorice. De aceea nu sînt rare cazurile în care literatura de anticipație, în totalitatea ei, este considerată drept un avatar modern al literaturii de aventuri, cu aspect polițist sau fantastic, puternic impregnat de spirit tehnologic și științific. De aici ar rezulta inevitabil marginalitatea și, deci, inutilitatea ei Această atitudine greșită a fost adoptată ignorîndu-se faptul că literatura de anticipație românească se face reflexul firesc al dinamicii prefacerilor complexe pe care le cunoaște țara noastră și al necesității imperioase de a o anticipa.. zugrăvind viitorul. Personajul ei central este omul nou al societății ce se construiește, venindu-se astfel în întîmpinarea prețioaselor indicații ale secretarului general al Partidului Comunist Român: „Dorim să formăm un om care să fie OM, în spiritul principiilor de dreptate și echitate, un om care să fie mîndru cu acest nume și care niciodată să nu se înjosească, să nu asuprească pe semenii săi". (Nicolae Ceaușescu — „Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.) Acest OM nou nu va fi un „supraom", ci cetățeanul obișnuit al țării noastre în vremurile ce ce apropie cu pași repezi Genele lui se află în fiecare din noi și toți ne vom înrudi cu el prin urmașii noștri. Pentru nașterea lui construim înafara și înăuntrul nostru, într-un efort gigantic, fără precedent, realizînd metamorfoza contopirii cu propriile noastre idealuri. Acestui OM nou dorim să-i dăruim o Românie nouă, pe o planetă a păcii. El va locui în orașe cu zgîrie-nori și nivele subterane, se va deplasa dintr-un loc într-altul cu vehicule ciudate. Pentru el și pentru lumea lui adîncim tot mai mult cunoașterea științifică, neprecupețind energia noastră creatoare. „Se impune — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — o angajare mai activă a cercetării în studierea proceselor care au loc în univers, în vederea identificării modalităților de valorificare în practică, în folosul întregii umanități, a resurselor acestuia."

Omul viitorului va fi foarte învățat și va zbura în cosmos. Se va plimba pe Lună, rememorînd cu nostalgie lanurile de grîu terestre, aflate pe cîmpii întinse, complet irigate sau chiar udate de nori artificiali Se va întîlni poate cu alte civilizații și va stabili colaborări pașnice, după modelul învățat din istoria înțelegerii între națiuni, pe care astăzi conducătorul țării noastre o scrie, „în spiritul răspunderii față de fiecare popor, față de pace și civilizație, față de omenire". Pentru acest om nou lansăm avertismente împotriva proliferării neofascismului, neocolonialismului, a sectelor religioase. Pe el vrem să-l ferim de pericolul dezumanizării, de distrugerea într-un război atomic, dorindu-i să aibă în cibernetică un prețios aliat.

Înalta sa conștiință va fi prezentă în fiecare din faptele sale El va privi mereu cutezător înainte, către nesfîrșirea universului, dezlegîndu-i rînd pe rînd tainele Noul va intra firesc în viața lui de zi cu zi. Ceea ce nu putem astăzi vedea cu telescoapele, el va atinge cu mîna. Va fi simbolul tuturor națiunilor, al întregii omeniri, întrată pe făgașul păcii. Se va numi Comunist în faptă și în cuget

Acesta este personajul central al întregii literaturi române de anticipație. Mergînd în întîmpinarea noilor cerințe ce se ridică în fața spiritului creator uman tînăra generație de scriitori este gata să confirme, cu toată forța ei, valențele educaționale, politice și culturale pe care literatura de anticipație le oferă Ei pot continua vechi tradiții românești și universale create de scriitori ca: H. De Balzac, E. A Poe, Jules Verne, H G. Wells, Jack London I. Asimov, I. Efremov, A. Beleaev, St Lem, Gérard Klein J Borges, Alexandru Macedonski, H Stahl, Felix Aderca, Mircea Eliade, Vladimir Colin, Adrian Rogoz O enumerare mai largă ar lua cu siguranță dimensiunile unui dicționar voluminos. Respectivii autori nu au nevoie să fie susținuti și promovați în fața nimănui, operele vorbesc în numele lor. Această literatură și-a cîștigat deja dreptul de a fi judecată după valoarea individuală a fiecărei creații în parte și nu global

Literatura de anticipație imaginează viitorul, dar se adresează oamenilor prezentului În acest context, „senzaționalul" devine o „armă" cu ajutorul căreia universul ei răzbește în înțelegerea fiecărui cititor, a cărui imaginație reîntregește astfel calea către complexele probleme ale realității imediate

Se spune despre literatura de anticipație că anumite caracteristici ale sale îi creează un statut „marginal". Această afirmație, în general tendențioasă este adevărată numai dacă este luată în condiderație poziția **frontală** a operelor ce o reprezintă.

ALEXANDRU UNGUREANU

două utopii, mai multe paradoxuri

Studii sistematice de dată relativ recentă mi-au confirmat mai vechea intuiție potrivit căreia eram neîncrezător în valoarea „eminamente pozitivă" a spiritului utopic. Chiar dacă m-am opus multă vreme acceptării acestei idei — care mi se părea ieșită din ceea ce numesc „zona perversă" a gîndirii mele — am fost nevoit să cedez în fața evidenței, începînd de atunci, cu mereu sporită îndîrjire să caut grave defecte utopiei.

Deoarece nu-mi propun aici să epuizez acest subiect (și veți vedea că reușesc aproape să nici nu-l ating), prezint două utopii mai puțin comentate, în special datorită circulației restrînse (prima) și riscului de a izola o parte a unui sistem care se cere a fi cunoscut integral (a doua).

I. O UTOPIE A VÎRSTEI A TREIA

În 1970, Pierre Klossowski și-a adunat sub titlul **Les lois de l'hospitalité** (Gallimard, „Le Chemin") trei dintre romanele sale fermecătoare. Unul dintre ele, **La Révocation de l'Édit de Nantes**, include și utopia anunțată de subtitlul meu.

Bătrînul pervers Octave, profesor de drept canonic și admirator al ciudatului pictor Frédéric Tonerre, face în jurnalul său[1]) schița unei societăți viitoare, o prelungire aberantă a Frantei. Abundența clișeelor utopice[2]) este izbitoare, dar înregistrarea lor rămîne interesantă, grație straniilor distorsiuni datorate delirului lui Octave: **1. civilizația postindustrială** — Franța ar urma să cedeze germanilor capacitățile de producție industrială, împreună cu forța de muncă masculină, generatoare de agitații sociale. Femeile (...) și copiii vor fi păstrați. Coloniile vor fi vîndute la preț bun, iar devizele consumate pe îndelete. Se va reveni la civilizația artizanală. 2. **conservatorismul** — societatea utopică va stagna, după o scurtă perioadă în care i se vor fixa coordonatele. Parisul va fi oraș închis (**izolarea**, alt topos al utopiei), populația rurală trebuind să rămînă unde se află. Funcțiile publice vor fi accesibile după 45 de ani, iar Senatul după 60. Sedentarismul, bibliotecile, muzeele și spectacolele vor fi, la infinit, satisfacțiile populare. 3. **hiperplanificarea** — vor fi puțini bărbați tineri, femei din abundență, copii și bătrîni. Sărăcia va fi bine organizată, iar micul proletariat rămas va dispărea odată cu ultimele uzine. (Această compoziție socială nefirească nu poate fi menținută fără practici totalitare incluzînd exterminarea și controlul natalității, dar Octave preferă să nu ne-o spună.) 4. **edificarea omului nou** — generozitatea va dispărea; oamenii vor fi mai taciturni, avari, neîncrezători, răutăcioși, impasibili, delatori. Tinerii vor fi educați să-și conserve energiile vitale (incluzînd pe cele direct creatoare de viață) pînă la senectute, cînd, într-o seninătate olimpiană, le vor elibera. Prototipul omului nou e Bătrînul. El va fi absolvit de necesitatea supunerii la preceptele morale și religioase ale societății (chiar sumare cum sînt; preoții vor acorda asistență numai persoanelor sub cincizeci de ani).

Iminente utopiei lui Klossowski-Octave sînt și alte paradoxuri. Cel mai eficient sub raportul efectului literar este acela al răsturnării perspectivei obișnuite în textele genului, care, deși produse în general de autori trecuți de tinerețe, exclud bătrînii. În cele mai multe situații se merge pînă la vînarea lor; alteori, un monstruos umanitarism (am conștiința oximoronului!) le rezervă bătrînilor eutanasia ori sinuciderea. Ei bine, Octave este consecvent intereselor sale de vîrstă — pentru a calchia o sintagmă scumpă unei anumite orientări critice — plănuind o lume a bătrînețelor fericite.

În altă ordine de idei, paginile în jurul cărora glosez mi-au revelat din nou scurtimea distanțelor dintre utopie și distopie[3]). Lumea visată de Octave e tot atît de puțin ispititoare ca și cea din **Republica**, din **New Atlantis** ori **1984**. Lipsa de umor, de spirit ludic, de fantezie, de sentiment, alături de trăsăturile considerate mai sus, le unește pe toate, transformîndu-le în absurde balete mecanice.

II. O UTOPIE A PERFIDIEI

Imaginea omenirii ca perpetuu Monsieur Jourdain colectiv care face utopie fără a ști poate fi argumentată în două moduri.

Primo, spiritul utopic este adînc înrădăcinat în om (i se suprapune?), care este prima și (deocamdată) singura specie terestră capabilă să conștientizeze un telos. Această înzestrare îl face să construiască mereu proiecte de transformare a lumii în sensul considerat benefic, iar proiectele sînt, fără îndoială, utopii.

Secundo, tot ce face omul este utopie. Lewis Mumford scria[4]) că utopia cea mai de succes trebuie căutată în trecut, în momentul apariției primelor orașe, un salt aproape incredibil față de comunitatea rurală.

Paragrafele precedente sînt o justificare excelentă și pentru ceea ce am numit o utopie a perfidiei — apologia prezentului, al cărei reprezentant principal este în opinia mea Leibniz.

De un optimism ieșit din comun (justificat și de un doctorat strălucit la 20 de ani și de ani lungi de uzufruct al unui mecenat generos), Leibniz dezvoltă în cîteva din lucrările sale teza lumii celei mai bune cu putință (care, în varianta „the Best of All Possible Worlds", a cunoscut o abundentă posteritate), idee utopică în toată puterea cuvîntului. Teist într-un secol cartezian, dar fără a se putea sustrage complet Zeitgeist-ului, el spune că Dumnezeu, monada primă, a creat, după rațiuni suficiente, cea mai bună dintre lumile posibile, cea pe care o locuim chiar noi. Deoarece nu vreau să extind aici discuția sistemului său filosofic, îl las pe Leibniz: „Urmează din perfecția supremă a lui Dumnezeu că producînd universul, el a ales cel mai bun plan posibil în care cea mai multă varietate, în cea mai mare ordine: terenul, locul, timpul, cele mai bine orînduite, să existe cel mai mare efect produs prin căile cele mai simple, cea mai mare putere, cea mai multă cunoaștere, cea mai multă fericire și bunătate, în ce privește creaturile, pe care universul putea să o admită"[5]) Iar în altă parte: „Astfel, lumea nu este numai mașina cea mai admirabilă, dar, în măsura în care ea este compusă din suflete, ea este și cea mai bună republică, în care este prevăzută toată fericirea și toată bucuria posibilă care constituie perfecția lor fizică."[6])

Sigur că o asemenea teorie, de un conservatorism absolut, a provocat și reacții de respingere. Chiar în epocă, Leibniz însă le-a contracarat impasibil, în scrisori (criticile lui Clarke) ori în **Theodicee** (criticile lui Bayle). Această avantajoasă orientare filosofică, atît de bine ilustrată de Leibniz, avea să se bucure de o popularitate deosebită în regimurile totalitare care i-au urmat, după ce, în penibila postură de Filosof Oficial, Hegel a scris că pe planul societății (cîmpul utopic, i-aș spune) s-a ajuns la armonie, contradicția fiind depășită prin apariția monarhiei prusace ca realizare a spiritului absolut. Modesta mea condiție de hermeneut îmi reclamă un anumit **Einfühlung**, dar tot nu-mi pot stăpîni o remarcă în maniera lui Caragiale: au întors-o frumușel din condei onorabilii!

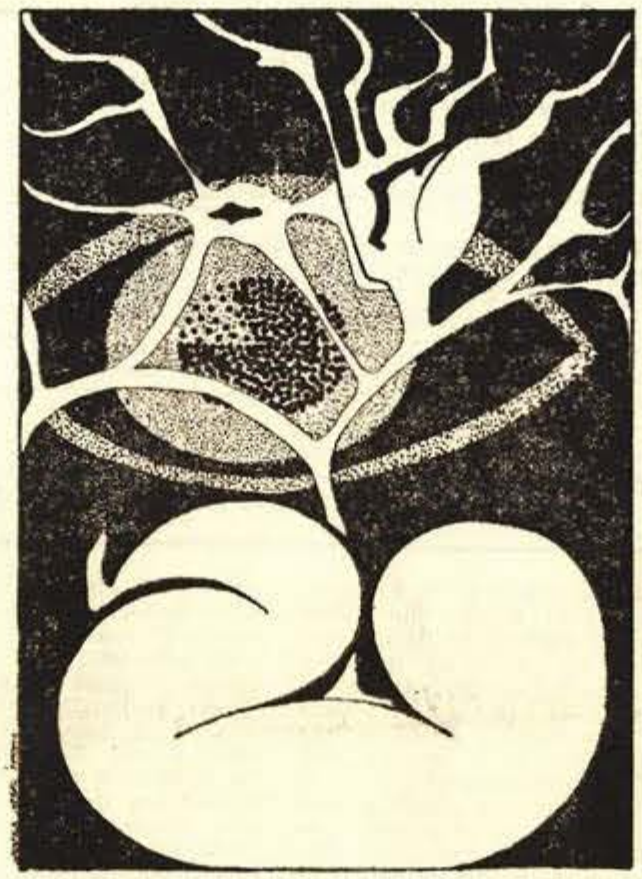

Cele cîteva considerații asupra utopiei pe care le-am făcut aici se cer, fără îndoială, completate. Mă voi mulțumi însă de data aceasta să închei reamintind epigraful din Berdiaeff ales de Aldous Huxley pentru **Brave New World**: „Utopiile se prezintă cu mult mai realizabile decît se credea odinioară. Iar noi ne aflăm în fața unei probleme neliniștitoare în cu totul alt mod: cum să evităm realizarea lor definitivă?"

Este acesta marele paradox al utopiei?

SORIN ANTOHI

---

[1]) Cf. pp. 75—77 din **La Révocation...**

[2]) Înțeleg prin „crișee utopice" acele invariante care au constituit tradiția textuală unind patru dialoguri platonice cu autori atît de diferiți ca Morus, H. G. Wells, Orwell.

[3]) Fără să intru în amănuntele teoretice ale problemei, sugerez calificarea succesivă a poveștii Klossowskiene drept utopie și respectiv distopie. Aplicîndu-i-se apoi definițiile cele mai riguroase, se va obține verificarea afirmației mele.

[4]) Cf. **Utopia, The City and The Machine**, în Frank E. Manuel (ed.), **Utopias and Utopian Thought** (Boston: Houghton Mufflin Co., 1966).

[5]) **Principii ale naturii și grației.** Fragmente traduse în românește de N. Bagdasar, V. Bogdan, C. Narly, **Antologie filosofică** (București: Casa Școalelor, 1943, p. 295).

[6]) **Despre originea radicală a lucrurilor.** Fragmente în antologia citată, p. 299.

justificări și argumente

Istoria — desigur, nu cea din compendii — privită cu ochiul sociologului ne arată, printre altele, că întotdeauna colectivitățile umane ce nu au primit recunoașterea și aprobarea oficială sau neoficială a societății și nu au beneficiat de sprijinul ei fiind tratate cu mai multă sau mai puțină indiferență, s-au dovedit foarte active și ingenioase în găsirea căilor pentru afirmarea unității și, mai ales, a identității lor. Am putea spune că există un raport invers proporțional între interesul (înțeles ca apr bare) manifestat de societate și intensitatea activității de tip propagandistic desfășurată de acestea în scopul atragerii de noi adepți. Multă energie umană s-a cheltuit astfel, uneori chiar și vieți, exemple s'nt numeroase: creștinismul la începuturile sale, mai apoi ereziile, cele religioase dar și cele științifice, societățile conspirative din trecut, grupările teroriste de azi sau, într-un alt registru, asociațiile pentru promovarea limbii esperanto, asociațiile filateliștilor, ale columbofililor, ale chinologilor etc. După cum se poate observa, exemplele alese, la care cititorul însuși poate adăuga numeroase altele, nu se află la același nivel de generalitate și importanță, semnificațiile lor social-istorice fiind diferite.

Această lege sociologică acționează și în cazul cenaclurilor de literatură și artă sf. În momentul începerii apariției populare „Colecții de povestiri științifico-fantastice", în anul 1974, asemenea cenacluri existau doar în număr de patru sau cinci, la București, Timișoara, Craiova și Oradea. Era de așteptat ca odată cu scăderea și a numărului de apariții editoriale de gen, activitatea cenaclurilor să se diminueze, treptat să-și piardă membrii al căror interes să fie captat de alte domenii, iar pasiunea pentru sf să se piardă. Contrazicînd predicțiile bazate doar pe bunul simț, lucrurile s-au petrecut exact invers. Astăzi, există peste douăzeci de cenacluri răspîndite în întreaga țară, dintre orașele mari doar Cluj-Napoca rămînînd dator„ în mod inexplicabil; există chiar și un cenaclu sătesc, la Guranda, județul Botoșani. În cîteva locuri, prin truda fanilor și sprijinul organizațiilor tutelare au fost editate fanzine și microfanzine cu profiluri individualizate, diversitatea lor fiind pe deplin reconfortantă.

Aceste semne ale unei vieți literare sf în plin avînt, chiar efervescente, nu ar fi complete dacă nu am adăuga la ele preocuparea continuă de a susține și chiar demonstra **necesitatea** și **utilitatea** literaturii sf, mai mult decît **valoarea** ei sau a unor lucrări anume.

Într-un secol ca al nostru în care, mai mult decît oricînd, economicul și rentabilitatea **imediată** primează în dauna beneficiilor de mai tîrziu, transformarea literaturii sf în instrument ar putea fi considerată de unii nu numai de iertat, ba chiar de neînlăturat, fiind singura cale ce i se deschide dreaptă, netedă și ademenitoare.

Vremea cînd literatura sf era confundată cu un fel de literatură de popularizare științifică mai atractivă, în care rolul învelișului dulce al medicamentelor amare îi juca acțiunea palpitantă, a trecut. S-a făcut un pas înainte, dar insuficient, deoarece astăzi se mai teoretizează în jurul unor asertiuni de genul: „literatura sf trezește interesul și educă tînăra generație pentru activitatea de cercetare științifică și tehnică", „literatura sf dezvoltă imaginația științifică și tehnică", „literatura sf ne teroșe de șocul viitorului prin anticipările sale" etc. Fără a ignora posibilitatea reală a existenței și a unor asemenea valențe, nu trebuie să uităm că ele vor fi întotdeauna secundare față de cele estetice. Se știe doar că opera de artă este importantă și **valoroasă** prin ea însăși și nu are o utilitate practică, imediată, exterioară ei. Artele ca arte nu au nevoie de justificări, deci nici literatura sf nu are nevoie de nici un fel de justificări. Existența ei însăși o legitimează. Nu ar fi cît se poate de straniu ca în revistele literare tradiționale (ne-sf) să apară articole și studii care să argumenteze **utilitatea** existenței, să zicem, a romanului psihologic, a poeziei de dragoste sau a acelui teatru numit **commedia dell'arte**? Arta plastică, ei da chiar această artă, să existe doar pentru că societatea are nevoie de proiecte tehnice, iar proiectele, după cum se știe, presupun desenul? Oare nu se face un deserviciu literaturii sf căutîndu-se întemeierea ei pe argumente psihologice, pedagogice, sociologice etc., adică în domenii extraliterare prin punerea în evidență a probabilei sale eficiențe? Răspunsul la această ultimă întrebare nu poate fi decît afirmativ.

Oricît de mult am dori ca lumea literară să renunțe la prejudecățile sale, să distingă sf-ul de calitate de maculatură și să acorde primului locul cuvenit, în alegerea mijloacelor și a argumentelor folosite în promovarea sf-ului trebuie să se dea dovadă de moderație și discernămînt, să nu-i apărăm cu orice preț, pentru că prețul ar putea să fie chiar literatura sf.

LUCIAN IONICĂ

lucian ionică

audiența

Terminasem de rostit în fața Comandantului meganatronavei ceea ce pregătisem pe parcursul a săptămîni de-a rîndul, mai întîi căutînd să mă conving pe mine însumi, de utilitatea unei asemenea încercări cu rezultat nesigur, apoi scrîind și rescrîind cu înverșunare în nopțile de veghe singuratică acest mic discurs ce aveam să-i țin — în fața celui mai puternic om — aspirînd eu spre forma perfectă a ideilor în sine ci spre adecvarea la scopul propus, repetînd de nenumărate ori în fața oglinzii rotunde din cabină fiecare gest, fiecare expresie a feței, chiar și privire, pînă cînd vocea și intonația rebelă mi s-au supus voinței, atunci mi-am luat, în sfîrșit, inima în dinți și m-am prezentat la Comandant. Terminasem de vorbit și s-a făcut deodată o liniște deplină ca în visele acelea în care totul se înțelege fără de cuvinte ce par a fi de-a dreptul inutile. Îți stăteau un timp pe gînduri ascunzîndu-și în atenția cu care îmi cercetă memoriul caligrafiat îngrijit întristarea ?, derута ?, amuzamentul ?, apoi mă privi de la înălțimea funcției sale, sigur de sine. Se îndreptase lălăind-se puțin pe spate și mi se adresă bonom, sfătos : un început de zîmbet i se ivi misterios în colțul bunelor, gata să dispară în orice clipă. „Cum poți să afirmi dumneata, tinere, că oamenii sînt diferiți unii de alții, că fiecare în parte este un univers întreg, infinit, inepuizabil și că moartea unuia ori reprezintă sfîrșitul unei lumi? Să nu ne jucăm cu cuvintele ! Uită-te împejur, la dumneata, la mine chiar, nu vezi că toți sîntem alcătuiți în același fel, după același tipar, bun sau rău, toți avem doi ochi, un nas, o gură, două urechi, zece degete și așa mai departe. Trebuie să-ți reamintesc oare că organismele noastre sînt construite din aceiași aminoacizi ? Ar mai fi posibilă medicina dacă nici o boală nu s-ar repeta, dacă nici un om nu ar semăna cu un altul, nicidoată ? În acest caz nici nu s-ar putea vorbi despre o specie umană, fiecare individ în sine ar fi o specie cu un singur reprezentant ! În toată istoria, în întreg Universul ar exista cel mult, un singur om. Poți să condamni, cu inima ușoară, omenirea la o astfel de dispariție ? Ia gîndește-te !"

Ce mai puteam spune ? Am plecat tremînd prin neființă și întortocheate coridoare, bîntuite din loc în loc de ecouri, pentru siguranță, prin săli imense cu destinații necunoscute, iar apoi m-am pierdut în mulțimea ce roia haotic în spațiul gol și negru din jurul meganatronavei, fiecare cu preocupările și problemele sale, dar identici, identici...!

marcel chelba

azilul

Dimineților sînt fiitotdeauna răcoroase. Acum cînd primele raze solare străpung cerul deasupra orașului, se simte deja aliseul cald trimis de fîmurile din est în contracurent cu aliseul natural mai rece și mai puternic. La această oră străzile sînt înundate de fluvii tonice de aer ce spală visele nopții și le înviorează.

Îmi umplu nările de vînt și savurez aerul aceста proaspăt în timp ce echi zburdăluiesc se joacă prin anunțurile în lumina volatilă a vitrinelor sau pe contururile albastre ale cerului. Doresc să mă plimb, păsesc mecanic și depășesc așa, mereu, un pelaj luxuriant de întunerie și lumină. Blocurile maiestoase în înălțimile lor, cu un joc bizar de lumină în pînze, par adormite pe un pat de lumină. Tot orașul e întins pe lumina din stradă ce țîșnește de sub blocuri, prin vitrine. Dacă mereu reclame holografice, fosforescente, trec ca în vis pe lîngă ființa, și pîlpîie. Mă simt liber ca într-o sală de cinematograf unde, întins comod pe o perină de aer, totul rulează în fața mea detașat și neutru.

Cîteodată un cot străin îmi reamintește că sînt încă pe pămînt și că mai sînt și alții pe aceiași trotuar — dar ei repede. Aud și strena unei ambulanțe... a, iat-o ! e a spitalului central — în fine. Pornese hotărît spre serviciu și bruse descopăr fluxurile imense de oameni ce curg pe toate străzile orașului. Milioane de fețe țopîte de vise nu își regăsesc încă nici o expresie, plutesc în fel ca și mine, cu gîndurile înainte, mult înaintea trupului ce se străduiește să răzbată prin spațiu.

— Omul acesta trebuie să fie luat imediat sub control, nu de dragul meu și nici al aliseului — adică bo da, dar asta nu trebuie să intereseze pentru că nu o timp de explicații.

— Am crezut că am fost clar, în cazul acesta însă, înainte de a închieia discuția repet că nu ne putem ocupa de el în următoarele cincisprezece minute.

Ce lungi sînt coridoarele în spitalele astea, sînt atît de albe, de elementare, lucrul pereților îi face parcă transparenți. Ciudat, lucrez de atîția ani aici și nu mă pot obișnui cu ei, nu-mi plac — cu ce să mă obișnuiesc de fapt ? Ei e un simplu perete, eu sînt medic specialist și dacă acesta m-ar interesa măcar o dată mi-ar fi de ajuns să privesc într-o direcție, în orice direcție în afară de înainte și înapoi. Oricînd m-aș uita t-aș vedea negreșit, pentru că e pretutindeni același. Așa mă mulțumesc să-mi închipui că stau și prin fața mea trec indiferențe fluorescente, periodic și într-o ordine firească — 1976 — 1977 — 1979... aștept. O nefirească liniște învăluie o și mai nefirească așteptare. În liniștea coridoarelor aștept nr. 2003 și nimeni altul decît gîndul rebel nu îndrăznește să o tulbure. Mi-a plăcut întotdeauna să lucrez cu nebunii ăștia. Fiecare easa e un eveniment, nu știi niciodată cum reacționează în clipa următoare, știi doar că sînt atatici și timpul lor tinde la zero, surpriza plutește în aer și e interesant. Primul caz de astăzi mi-a sosit acum 14 minute și 23 secunde, un individ cu o puternică criză euforică. E acolo în camera închisă 2005 și mă așteaptă. Eu aștept.

Un pumn e încleștat în perna gata să se sfarme. Fruntea pe care curg broboane mari de ghiață se reazemă pe el ca pe o stîncă. Privirile îi fug pe deasupra ondoiantei de ceață, par să mîngîie un timp fața caldă a pernei și apoi se pierd undeva, departe, prin ecranul întunecat al unui osciloscop. Respiră lung în pieptul lui par să se spargă valurile unui ocean întreg, liniștit și adînc. Poate că privirile acelea caută ceva pe fundul lui — dar nu, privirile lui merg mult mai departe. Palid și șters, s-a consumat complet în ele, a fugit și mînă de la un capăt la celălalt de Univers.

Să nu te uiți acum în ochii lui căci nu ai ce să vezi și apoi te vei simți stînjenit. E un lucru acolo, ascuns adînc în noaptea pupilelor lui, care te face să te pierzi, să simți că ești absorbit prin ele într-o lume neagră de vid în care tu nu ești și nici altceva nu va este Cosmar. Îți smulgi privirea din ochii lui și cauți grăbit radioul sau mergi la teatru sau te înfunzi în bar. Să știi că el nu e avut nimic din toate astea.

Era o dimineață ca toate diminețile de vară, senină și răcoroasă ca atunci cînd se schimbă visul de noapte cu cel de zi. Nu e nici o diferență, afară doar că și străzile sînt pline de vise — ca un azil.

ovidiu coriolan pecican

omul-fantomă

Celor mai pricepuți consemnicari îi se dădu ordin să nu părăsească orașul. Apoi soldații dispărură de pe creneluri făcînd loc unor lunete. Cîțiva cofetari se întunecă în vale consiliului — printre portrețele bătrînilor orașului — hotărînd să-și unească eforturile pentru a spori numărul de covrigi. Săpătorilor li se comandă construirea unui oraș subteran după planuri precise (primite prin intermediul unui porumbel poștaș) iar scriitorului oficial, o poveste care să justifice toate hotărîrile de ultimă oră.

Așa se face că neștiera se deveni o necesitate vitală. Deși n-ar fi recunoscut-o nimeni, oamenii o doreau și pe ei ce trecea o nțeptează cu tot mai multă înfrigurare. Și într-o zi, visul deveni realitate. Omul-fantomă se născu. Zvonul se răspîndi în șoaptă printre cei veniți-din tot ținutul la tîrgul de fiertă dulce și jucării. Din gură în gură, el ură pînă pe creasta munților, acolo unde — atîtea de nori burlăți — plutea primăria, apoi coborî înapoi în oraș pogonind pe la ferestrele și ușile în formă de inimă, ale oamenilor.

Despre omul-fantomă se știa doar atît : înfășurat într-o mantia lungă, apărea în ceață mai ales seara, în lumina neslgură pe care o împrăștiau lămpioanele orașului. Aparițiia lui solitară neliniștea trecătorii și fetele de prin ferestre, iar mamele își speriau copiii pronunțîndu-i numele. Se spunea despre el că e stăpînul unei lumi a adîncimilor de neatins, a ființelor de necternate negre și a ocnițelor de cristal în care imaginea se pierdea fără să se tulbure. Omul-fantomă avea și un prieten credincios — un cal care avea darul vorbirii și care, în timpul incursiunilor sale nocturne, îl aștepta în lumea aceea pentru a-l purta în cas de nevoie spre zări lipsite de primejdii. Și pentru că toate acestea contraziceau liniștea vieții de zi cu zi, oamenii se temeau de Omul-fantomă. În nopțile cu lună, umbra lui se profila solitară pe porțile zăvorîte ale caselor din cetate. Drept care primăria opri plecarea cenzomnicarilor din oraș, înlocui soldații de pe șiduri cu lunete, ceru sporirea numărului de covrigi gustoși ce aduseseră faima burgului nostru și începu lucrările de construire a unui oraș subteran.

N-am reușit niciodată să săresc pe Omul-fantomă căci în fața mea ferestrele erau trîntite de cum venea seara și eram trimis la culcare. Odată însă, am văzut lumina palidă a unei lumînări umbra sa înălțată pe peretele unei încăperi. N-am mai pregetat. Ridicînd chepenegi din podeaua odăii mele am coborît scările către orașul subteran. Am nimerit într-o sală imensă, sufocată de plante. Făcîndu-mi curaj, am pășit pe culoarul fără de sfîrșit care se deschidea printre ele. În spatele meu, plantele veraz își întindeau frunzele lungi, șoptind și chiotind înfăbușit. După ce am mers astfel o vreme, am ajuns în fața unei uși. Părea ușa unui seif greu, părăsit. După ce l-am rotit mînerul cu mare efort, ușa se lăsă în loc dezvăluindu-mi o nouă priveliște. Mă aflam acum într-o încăpere plină cu scări care duceau spre tavan. Pe alei urca Omul-fantomă spre străzile orașului. Am pornit mai departe, hotărît să dau de urma lui. Grăbind pasul, am ajuns curînd în fața unei uși simple, din lemn. Vrui să-i apăs clanța, dar ușa se deschise singură. O încăpere stranie căptușită cu oglinzi clare și întunecate, în care cînd și cînd lucea ceva ce o privire fugară, se înfățișă acolo mei. Iar în mijlocul el se afla un cal minduru care glăsui:

— Bine-ai venit stăpîne ! De cînd te așteptam... Și-am înțeles că Omul-fantomă eu eram.

alexandru pecican

el dorado

Eram student și cred că era prin anul trei... da, sigur eram în anul trei cînd m-am înscris și eu în excursia aceea de pomină.

De la Roma am plecat cu un Boeing-707 al companiei PAN AM. Tin minte că tot timpul cît am zburat pe deasupra Atlanticului am făcut planuri cu Ina — urma să ne căsătorim într-un viitor cît de apropiat.

Am ajuns frînți, neribdători să cumpărăm chilipiruri ale artizanatului latino-american. Ina și-a cumpărat o carte în spaniolă (din care oricum n-avea șanse să înțeleagă ceva), iar eu o pătură de lînă și o pălărie uriașă de pole.

Visita prin capitală a durat mult, eu muzeul civilizațiilor precolumbiene, cîteva biblioteci, un film american, cîteva gustări în restaurante cu specific, tequilla și clătite cu fermici.

Ina m-o întrebat dacă nu cumva vreau să scot o carte cu poze — mai aveam film berechet, iar aparatul meu fotografia parcă singur.

În munți, aerul era cam rarefiat. Numai condorii din înălțuri ne mai înșelau cu zborul lor rotat. Cînd am rămas la favor în urma grupului, pășmuind o surpriză pentru celălalt — ne-am trezit înșelați de el. Ne rătăcisem. Ura simplu să o ținem tot pe șoseaua pe care, mai mult ca sigur, o luase și autocarul nostru, dar am hotărît că tîrînd-o peste culmea am mai scurta ceva din drumul până la ceo mai apropiată localitate.

Ne-am trezit după cîteva ore de mers istovitor, morți de sete, la intrarea într-un oraș cetate, coșcat pe o creastă de munte. Ea puteam să jur că e vorba despre Machu Picho — așa cum îl cunoșteam de prin cărți și reviste. Se pare că localnicii fuseseră anunțați de sosirea noastră, căci am nimerit chiar în mijlocul unei sărbători tradiționale în splendide costume cu pene, cu arme autentice și cu muzică specifică. Probabil că fusese organizată anume pentru turiști.

Dar — ciudat... În zadar i-am căutat pe străini pe celălalți din grup. Nu era chip să dăm nici de ghid, nici de ei.

Ina și cu mine am fost conduși la un fel de masă festivă și, în spiritul acelei sărbători, ni s-a vorbit mai mult prin semne. Puneau un accent deosebit pe autenticitate, după cît se pare. Ne-am îndopat pe cînste — bucătăria excelentă (cam excentrică ea, dar foarte picantă).

Ne-au culcat într-o astă mare fără acoperiș, prin tavanul căreia se vedea toi cerul. Cîțiva băștinași înbelșați în alb ne tot făceau semne, arătîndu-ne stelele. Am dedus că-i vorba de un cîntec de leagăn atunci cînd au început să intonăm o muzică străină, cum nu mai auzisem, căci frînți cum eram după drumul de peste zi, am adormit ca niște prunci.

A doua zi totul a continuat cu și mai mare fast. Am fost scîți de transport, încît uitarăm cu totul de celălalți. În piața mare se pregătea ceva deosebit. Pe niște eșafodaje din bușteni se aprinseseră focuri. De jur împrejur, băștinași machiați în războinici cu cuțite și arcuri dansau ritmic și strigau îndemnuri. Cînd ne-am apropiat am văzut cum pe niște rugeri adevărate (oare cum rezolvaseră partea tehnică a spectacolului ?!) erau întinși cîteva fiare de fier cu chivăre metalice și pantaloni bufanți, imitînd probabil moda vechilor cuceritori spanioli. La o privire mai atentă am sesizat în ce consta supliciul : prin niște pîlnii rudimentare îi se turna în gură sau topît din niște căldări fumegînde. Totul era atît de bine regizat și jucat, încît trăsăream acuturat de flori reci la urletele cavalerilor rătăcitori.

Unul din ei, în drum spre locul supliciului trecu pe lîngă noi și privindu-ne cu insistență se opri o secundă încercînd să ne vorbească într-o limbă care aducea mult cu spaniola. Ce folos ! ... Nici eu nici Ina nu cunoșteam spaniola. Omul se zbuciuma degeaba. Scoase și-a îngădui să-și scoată de la gît un frumos colier din aluminiu uzrit, pe care mi l-a înșirat cu lacrimi în ochi. Mărturisesc că preț de o secundă m-a impresionat, dar apoi mi-am revenit cu o admirație sportivă față de arta acestui actor.

Mi-a plăcut de la început medalionul și trebuia il priveam cu atenție, cînd am auzit primele răcnete. Pasămințe fi sdrobiseră picioarele și acum îi ghiftuiau cu aur — așa încît să se satureze.

Am petrecut încă o zi la acel frumos festival folcloric, apoi am plecat condușl de un ghid local spre civilizație. Un fapt aveu să-mi întristeze întoarcerea : mi-am scăpat aparatul de fotografiat în pripășitic cînd am trecut un pod natural. Mi-au rămas însă toate celelalte anunțuri : vase, pătura și un fel de plasă pînă cu noduri pe care mi-o dăduse la despărțire un băcheș îmbrăcat în alb.

I-am întîlnit pe cellalți la aeroport, erau și ei înșeurați. Ca niște adevărați turiști.

La Cluj, colegii mei istoricuri mi-au cerut colierul să-l vadă mai bine modelul ce îl interesase în mod deosebit. Peste două zile aveam să aflu că este din aur verificat și că are mai multe sute de ani la activ. Spunea că fusese înregistrat în catalogul comorilor pierdute și că sporțiunea pe la 1500 și ceva unul correcare... alte că mi se învîrte pe limbă... da, Pintaro... Pizzaro, așa ceva...

ovidiu bufnilă

fortăreața

George se aruncă asupra mea cu pumnii strînși. Am avut timp să mă ferese. M-am rostogolit pe colină. George căzuse în genunchi, era furios și striga la mine :

— Ai spus că nava asta blestemată o să ne ducă pînă pe Venus. Știi curnva unde ne aflăm ? O să crăpăm în deșertul ăsta pînă va binevoi să ne caute cineva ! O să crăpăm ca niște proști ! Intîi o să ni se facă sete, apoi vom începe să rîdem, nu te uita așa la mine, o să auzim o muzică stranie și o să dansăm așa cum n-am făcut-o niciodată în viața noastră ! Și apoi, moartea !

— Tu-ți frică de ea ? i-am întrebat calm încercînd să-l temperez.

Dar a țîbucnit.

— Nu fi prost, și pe tine-ți frică și nu știi de ea ci de felul în care vei muri. Nu crezi că ar fi mai convenabil ca lucrul acesta să se întîmple într-un pat și la o vîrstă destul de înaintată ?!

— Să mai căutăm, poate găsim apă, am îngăimat eu fără prea multă convingere.

Apă am găsit, într-adevăr, cînd nici nu ne așteptam, cînd eram prea obosiți să ne mai luptăm între noi. Apoi s-a pus problema unui adăpost. Nu puteam să dormim sub cerul liber. În fur se găseau o mulțime de pietre arse de soare.

— Să ne facem o casă lîngă loc, i-am sugerat lui George.

— Ideea nu e rea dar ce zic să ne facem o fortăreață.

Nu i-am înțeles bine.

— Bine, dar nu ne luptăm cu nimeni ! i-am replicat.

— Și dacă totuși nu știi cineva ? se înșfățînă George.

— În pustiul ăsta ?

George nu mi-a răspuns. Zilele și nopțile treceau cu repeziciune, în unele ore ale zilei pietrele se înțeau singure prin ser, nu ne puteam explica lucrul acesta dar oricum ne ușura în mod considerabil munca. Cîteodată auzeam voci și rîsete dar de semnat nu erau decît niște jocuri auditive. Construcția odată terminată ni s-a părut magnifică. Am intrat și ne-am închis poarta.

— Acum sîntem apărați spune cu mîndrie George.

Un șuierat nourilor urmat de o explozie puternică sparse liniștea deșertului. Proiectilul trecuse chiar pe deasupra capetelor noastre. Am alergat una pe alături și am privit. La vreo două sute de metri în fața noastră pluteau un nor de fum. Cînd s-a împrăștiat am văzut un tun de piatră arîțos și lîngă el doi oameni care se chinuiau să-l încarce. Unul din ei ERA George iar celălalt ERAM eu.

mihai alexandru

în martie

E o iarnă aspră, geroasă. Marea e tulbure, urîtă, rea; spume murdare cu alge moarte se tîrăsc printre stînci, parcă s-ar scurge bale și sînge printre colții unui monstru gigantic muribund. Scoicile în putrezire saturează aerul sărat și unul cu miasme grele, dense, otrăvitoare. Cerul: ca un pahar murdar cu gura în jos peste mare și peste țărmul negru, sterp. Pescărușii planînd apăsător ca o amenințare sfîșie ceața cu țipete diforme în care jalea e sugrumată de disperare. Vîntul înghețat țiuie a pustiu și pe plaja cu nisip aspru și întunecat: doar lanțul urmelor mele.

M-am instalat în miez de iarnă în acest sat de pescari risipiți prinire nisipuri pentru că aurieam că are — ca orice sat — o poveste a lui, iar această poveste mă putea ajuta în modul cel mai direct în elaborarea unui studiu asupra teoriei civilizațiilor concentrice simultane la care lucrez de cîțiva ani. Cele cîteva familii duc o viață primitivă existînd aproape exclusiv de pe urma pescuitului pe care bărbați cu fețe de piatră îl practică în forme arhaice. Cît nu sînt pe mare, oamenii stau înăuntrul colibelor de pămînt și stuf refuzînd orice contact cu lumea de dincolo de nisipuri. Pe rarii vizitatori se feresc a-i întîlni sau îi ignoră. Tocmai această închistare în limitea lor desăvîrșită m-a convins că acești oameni ascund ceva în tăcere, că acest ceva guvernează întreaga lor existență din timpuri imemoriate căci nimeni nu știe cînd și în ce împrejurări a fost întemeiată așezarea.

Am pierdut șecoteala zilelor așternîndu-mi cu încăpățînare de-a lungul plajei urmele mereu aceleași, obsedat de țipătul dezamăgăduit al pescărușilor, într-o căutare vesnică și inutilă ca un blestem a unui tărîm dispărut despre care nici marea nu-și mai amintește.

Pînă cînd, după o furtună diavolească, am găsit pe plaja cotropită de alge puturoase, smulse din fundul mării, și fragmente sclipitoare de meduze sfîrîcate un pui de delfin alb mort, aruncat desigur de valurile violente prea departe pentru a se mai putea întoarce în mare. Era pentru prima oară cînd vedeam un delfin alb; n-am rezistat curiozității de a-l cerceta întorcîndu-l pe toate părțile, i-am deschis botul pentru a-i observa dentiția și atunci s-a petrecut evenimentul pe care-l așteptam de o iarnă întreagă și care avea să mă obsedeze în continuare încă multe ierni: din botul delfinului a căzut un mic disc verde, dinte-o piatră poroasă, avînd incrustată în relief pe una dintre fețe o sinusoidă țină diametrală, întreruptă în centru de un fel de floare în formă de inimă, formată din trei petale sau trei lobi care formau unghiuri egale deschise în sus. Nu m-a socat atît faptul că acel obiect era aceuns în gura animalului, ci faptul că el era executat cu un rafinament artistic deosebit.

La început nu mi-am dat seama de grozăvia descoperirii mele. Am luat piatra și am început să le-o arăt oamenilor din sat, folosindu-mă de aceasta ca pretext pentru a mă putea apropia de ei.

Abia de atunci încolo am reușit să prind cîte puțin cîte puțin ce semnificație avea acea mică bijuterie. Pentru că oamenii încetară să mă mai evite. Apropierea lor o simțeam însă crispată, mă stînjenea faptul că primeau vorbele mele cu încordare, cu o frică pe care nu mi-o puteam explica, parcă ar fi așteptat să anunț o condamnare sau un mare dezastru. I-am spus în glumă unei fete frumoase că am s-o iau cu mine cînd plec și a început să plîngă mut, fără a mă lămuri de ce face așa. Am început să pricep că cineva sau ceva pe care eu momentan îl reprezint sau îl amintesc, ține sub teroare acești oameni, astfel încît întreaga lor existență nu e decît așteptarea conștientă a unei nenorociri iminente.

Într-o amiază inserită unul dintre bătrînii satului mi-a cernt să-l urmez. L-am însoțit pînă la un mic golf închis de o stîncă lungă ce înainta ca un dig natural, ne-am urcat pe ea și am mers pînă la capăt. Apa era aici adîncă de cîțiva metri buni, dar extrem de limpede. Mi-a spus să-i privesc umbra pe fundul apei și într-adevăr, ea se vedea perfect acolo jos parcă nici n-ar fi existat apa. Am urmărit cu nerăbdare și emoție conturul foarte precis și mi-am dat seama că acoperea o pată întunecată care era gura unei peșteri sau a unui tunel orizontal, ingust cît să se poată strecura prin el un pește mai mare. Atunci mi-a dezvăluit taina acelui tunel, de care se leagă superstițiile și spaimele satului.

În adîncime, sub litoral și poate sub marea întreagă trăiesc niște ființe care cîndva au existat fa suprafața pămîntului și care își datoraau viața ou Soarelui, ci relației unei stele, pe atunci într-o poziție favorabilă față de Pămiat și care cu timpul s-a depărtat încît acum abia se mai zărește în noptiie senine. Ei au prevăzut prin calcule că acel astru îi va părăsi și pentru că radiația lui impresionase anumite elemente din centrul lichid al Pămîntului care o reproduceau primîr reacție în lanț, și-au construit la mari adîncimi orașe întregi în care s-au retras să-și continue existența fără lumina Soarelui. În ultima vreme datorită intensificării activității suprafeței solare au început o revenire la suprafață, dar razele acestui Soare îi dezintegrează. Pentru a-i capta totuși energia care difuzîndu-se pot utiliza pe anumite fracțiuni și-au mutat ovezărite tot mai sus, spre suprafață și în unele zone s-au întîmplat prăbușiri și cutremure. O astfel de prăbușire se pare că a avut loc chiar la cîțiva zeci de kilometri de aici, la marginea orașului.

Nu se știe de cînd a apărut deschizătura pe care o privim și prin care cei de jos trimit de la o vreme aceiași mesaj: floarea acea indescifrabilă. Dacă au ajuns până aici, înseamnă că satul stă pe gol. Dar nu de prăbușire se tem oamenii. Ci de faptul că dacă cei de dedesubt dau semne de viață, o fac pentru a-și anunța apariția. Ori, ca să poată exista ei, noi va trebui să dispărem; nu pentru că ne vor ucide, ci pentru că ne vor stîrpi Soarele.

Ce mi-a spus bătrînul era exact ce doream să aflu, dar era totuși numai o poveste. Mie îmi trebuia dovada că discul venise de acolo. Au urmat zile de interogări, frămîntări, cosmaruri. Nu putean ajunge la nici o concluzie. Teoria civilizațiilor concentrice simultane continua să rămînă doar o teorie, dar misterul ei atrăgător a devenit pentru mine o aneminţare apăsătoare, care mă domina.

În ultimele zile ale lui martie, iarna a trecut direct în vară, așa se întîmpla aici. Albastrul potopitor al cerului s-a revărsat peste arcul subțire al orizontului în mare ademenit de sclipirile spinărilor argintii ale delfinilor. Crestele valurilor, fosforescente, desfășurau ritmic pe plajă, într-o succesiune amețitoare întîmse dantelele cinetice: șoapte prelungi, minuțieri efemere. Revenirea asta bruscă la lumină mi-a alungat deodată indoielile și spaimele. Mi-am dat seama că am urmărit o himeră și că e mai bine să renunț la fantezia civilizațiilor concentrice. M-am hotărît să mă întorc chiar a doua zi acasă și să mă ocup o vreme cu ceva care să mă purifice, să-mi limpezească mintea năclăită de abstracțiunile și speculațiile cu care mă amăgisem atîta vreme. Viața atît de directă a pescarilor, simplitatea ei extremă îmi dezvăluiau noi criterii Și mai ales nu puteam îndura aerul de mărire cu care mă urma fata de pescar în lungile plimbări pe plajă. Nu suportam să frecă o zi fără s-o văd, dar cînd mă apropiam de ea nu mai știeam decît o încasă dezădejde, știam că prezența mea îi face mult rău, dar ce puteam face? Trebuia să renunț și la ea; s-o uit, chiar dacă acum ajunsese să înșemne pentru mine mai mult decît toate teoriile tuturor civilizațiilor.

După ce am terminat de împachetat am ieșit s-o văd pentru ultima oară, să încerc s-o lămuresc că sînt un om ca toți oamenii, că între mine și ce se petrece acolo în adînc nu e nici o legătură, că teama ei și a celorlalți nu era nici un rost, de acolo nu va veni nimeni și nu le va face nimic, măcar eu să prîceapă asta. Am găsit-o singură pe plajă, privind absentă în zare; atît de absentă încît nu m-a observat apropiindu-mă. I-am admirat profilul de statuie și m-a săgetat în creier o dorință irezistibilă să-mi înfig dinții în obrazul alb și catifelat ca o petală de magnolie. Dar în momentul cînd am atins-o, fata s-a speriat, a ripostat reflex și în scurta înălnirare i s-a rupt cămașa. Atunci pe pieptul ei a strălucit un fel de medalion dinte-o piatră verde reprezentînd o inimioară sau, mai degrabă, o floare trilobată... floarea de pe disc. Mărea era de o limpezime perfectă. I-am smuls mecanic și am luat-o la fugă prin valuri spre golf. Am plonjat cu piatra caldă în mînă direct în orificiul deschis larg pentru a mă primi. Ciudat: în tunel nu era apă, ci aer. Un aer respirabil. Datorită cărui fenomen eu am putut pătrunde în tunel și apa rămînea la nivelul deschiderii nu am înțeles. Liniște deplină, întuneric solid. Căderea vertiginoasă îmi produce o usoară stare de tensiune datorită unei presiuni mari sau unei viteze deosebite pe care n-o simțeam ca atare, dar o deduceam.

★

Vîntul înghețat țiuie a pustiu, dimineața e cenușie și pe plaja îngustă cu nisip aspru și întunecat îmi zărese de sus — plantînd cu aripile întepenite ge ger și sare — sîrul pașilor topindu-se în mare.

laurențiu tudor

uneori, munții

În dimineața zilei de treisprezece septembrie m-am despărțit de prietenii cu care urcasem aici, pe munte, ei întorcîndu-se în Capitală zimbitori, bronzați, vorbind exagerat de tare, toți în același timp, făcînd planuri pentru următoarea vacanță.

Nu prea mi-au dat atenție în ultimele minute, erau puțin supărați pentru mica mea trădare. Mă hotărîsem să mai rămîn cîteva zile, muntele era nemaipomenit de frumos în soarele de început de toamnă, și, încă ceva, între cei pe care-i cunoscusem aici era o blondă splendidă. M-am alăturat cu plăcere grupului ei, mai ales cînd am înțeles că planuiesc un drum într-un loc interesant.

Am remarcat de la început între ei un grăsuliu căruia îi plăcea să se considere conducătorul lor. Deși ținta turiștilor ironiilor, în naivitatea lui era mulțumit că se vorbește mult despre el și afișa un entuziasm exagerat pentru orice idee trăznită. Iar atunci cînd un tip atletic care mi-a fost antipatic de la început pentru că era prea mult în preajma blondei a adus în discuție povestea Vîrfului negru, grăsaliul a fost primul care a strigat: „Gata, mîine mare drumeție! Se merge la Vîrful negru." Și imediat apoi, aplecîndu-și frunțea în față și privind copilărește cînd la rivalul meu, pe sub sprîncene, cînd la mîinile proprii cu care își pișăia rușinat burta ce proemina trufaș deasupra centurii: „Să vin și eu sau vă puteți descurca și singuri?"

Atletul a rîs cu poftă: „Drumul nu e străin nouă nu mai auzisem, căci frînți cum eram după drumul de peste zi, am adormit ca niște prunci.

A doua zi totul a continuat cu și mai mare fast. Am fost scîți de transport, încît uitarăm cu totul de celălalți. În piața mare se pregătea ceva deosebit. Pe niște eșafodaje din bușteni se aprinseseră focuri. De jur împrejur, băștinași machiați în războinici cu cuțite și arcuri dansau ritmic și strigau îndemnuri. Cînd ne-am apropiat am văzut cum pe niște rugeri adevărate (oare cum rezolvaseră partea tehnică a spectacolului ?!) erau întinși cîteva fiare de fier cu chivăre metalice și pantaloni bufanți, imitînd probabil moda vechilor cuceritori spanioli. La o privire mai atentă am sesizat în ce consta supliciul : prin niște pîlnii rudimentare îi se turna în gură sau topît din niște căldări fumegînde. Totul era atît de bine regizat și jucat, încît trăsăream acuturat de flori reci la urletele cavalerilor rătăcitori.

Unul din ei, în drum spre locul supliciului trecu pe lîngă noi și privindu-ne cu insistență se opri o secundă încercînd să ne vorbească într-o limbă care aducea mult cu spaniola. Ce folos ! ... Nici eu nici Ina nu cunoșteam spaniola. Omul se zbuciuma degeaba. Scoase și-a îngădui să-și scoată de la gît un frumos colier din aluminiu uzrit, pe care mi l-a înșirat cu lacrimi în ochi. Mărturisesc că preț de o secundă m-a impresionat, dar apoi mi-am revenit cu o admirație sportivă față de arta acestui actor.

Mi-a plăcut de la început medalionul și trebuia il priveam cu atenție, cînd am auzit primele răcnete. Pasămințe fi sdrobiseră picioarele și acum îi ghiftuiau cu aur — așa încît să se satureze.

Am petrecut încă o zi la acel frumos festival folcloric, apoi am plecat condușl de un ghid local spre civilizație. Un fapt aveu să-mi întristeze întoarcerea : mi-am scăpat aparatul de fotografiat în pripășitic cînd am trecut un pod natural. Mi-au rămas însă toate celelalte anunțuri : vase, pătura și un fel de plasă pînă cu noduri pe care mi-o dăduse la despărțire un băcheș îmbrăcat în alb.

I-am întîlnit pe cellalți la aeroport, erau și ei înșeurați. Ca niște adevărați turiști.

La Cluj, colegii mei istoricuri mi-au cerut colierul să-l vadă mai bine modelul ce îl interesase în mod deosebit. Peste două zile aveam să aflu că este din aur verificat și că are mai multe sute de ani la activ. Spunea că fusese înregistrat în catalogul comorilor pierdute și că sporțiunea pe la 1500 și ceva unul correcare... alte că mi se învîrte pe limbă... da, Pintaro... Pizzaro, așa ceva...

Urcusul, iată, era greu și pe lumina zilei ori el pleoase probabil foarte devreme, cînd încă nu se vedea cum trebuie. Începuse să ne fie teamă, i se puteau întîmpla lucreri rele. Dupăa amiază am ajuns sus speriați de-a binelea. Pe un cersant, la vreo treizeci de metri de culme, am găsit ruesacul și pe el pete de singe. Pînă sus am urcat în goană. În mijlocul suprafeței plane era un cerc alb de roci lucioase și în cerc, cu treninguri ferfeniță, cu lanterna într-o mînă și o hatistă însîngerată în cealaltă ... grăsuliul.

Ne privea prosteste repetînd într-una: „Mi-am rupt picioral, vai, mi-am rupt picioral, uitați-vă cum ieșe mai pe aici, pe sub genunchi. Am plecat de acasă, a fost foarte greu, ce femne mi-e, vai, mi-am rupt picioral, cînd am fost aproape sus am căzut rău de tot... picioral meu... am vrut să-l leg cu curelele de la rucsac, apoi am lesinat, ba nu, mi s-a stricat lanterna, dădea o lumină albastră, albastră, apoi s-a făcut întuneric."

„Ba verde", zise atletul strîlndu-și dinții la mine și arătîndu-mi gambele grasuliu, după ce îi suflecase pantalonii. „Au fost sfele, stelușe verzi, dar atît, nerosecoase!"

„Vai, nu glumi, mi-am rupt picioral, uite aici", și ne arătă cu degetul o zgîrîcătură subțire, roz, sub rotula dreaptă. Era amețit de-a binelea dar era întreg. „Priviți, asta a fost rampa de lansare, au avut o rachetă!" și începu să se învirtească pe cercul mare și lucios.

Suprafața de piatră era interesantă, șleuită de vînturi și ploi, neagră în cea mai mare parte, în contrast cu albul albăstrui din centru: nici gînd să fie un crater de vulcan.

Și atunci am avut senzația pe care o ai cînd zbori și îți se înfundă urechile și înghiți în sec și parcă îi-e mai bine dar se repetă și pe fondul unui țiriit fin am auzit mai multe sunete plăcute, liniștitoare, ceva cald ai s-a prelins pe buze și am simțit în gură gustul sărat al sîngelui. Uitasem că n-am voie să forțez, că trebuie să fac efort cu măsură.

Atletul era încintat nevoie mare că poate le explica ce e cu batista murdară a grăsuliului. „Și îie îi s-a întîmplat la fel, așa-i?" Dar acesta nega hotărît. „Vai, mi-am rupt picioral, n-am nimic cu nasul, mie nu mi-a curs singe din nas." Era caraghios cum alerga în jurul nostru strigînd că are un picior rupt, dar cu, nu știu cum îi spun, îi credeam... avea un picior rupt. Și m-am hotărît să rămîn mai mult pe vîrf fiindcă simțeam că trebuie să mă apropii în liniște și cu încredere de Vîrful Negru ca să reaud unele tele acelea ca o melodie, și nu numai de aceea...

„Cînd m-am trezit l-am văzut, uite așa nu păr mare avea, și barbă albă sau blondă și ochi limpezi și tineri", spunea grăsuliul mișcîndu-și brațele în gesturi largi. „Apoi s-a dus!"

Il ascultau la fel de amuzați ca de obicei în timp ce-și instalau tabăra, seara nu era departe.

★

E dimineață, grupul a început să strîngă corturile, surecum deznădăjdit de sfîrșitul virfului. Grăsuliul s-a liniștit. Eu în schimb nu am dormit deloc noaptea și mi s-a părut că trebuie să încerc pentru ultima oară să mă mai apropii de virf. Cînd m-am trezit, ceilalți plecaseră. Am alergat una pe alături și am privit. La vreo două sute de metri în fața noastră pluteau un nor de fum. Cînd s-a împrăștiat am văzut un tun de piatră arîțos și lîngă el doi oameni care se chinuiau să-l încarce. Unul din ei ERA George iar celălalt ERAM eu.

science-fiction și alchimie medievală (II)

Alchimia fusese odinioară un fel de industrie sau mai bine spus o manufactură — un mod al facerii concrete cu scopuri care tindeau dincolo de propriile ei derulări. De aceea fiecare gest își avea povestea lui, mitul său. Fiecare metal conlucra, topindu-se, la aliajul din urmă care era cel adevărat, adică cel spiritual și supranatural. În plus de asta alchimia și-a dobîndit propriul profil ezoteric și fascinant datorită poziției ei față de ideologiile suverane pe care le-a transgresat într-un iureș nerăbdător spre zonele pure și instabile ale anticipației. Pentru Jung „alchimia s-a constituit ca un curent subteran ținînd pas cu creștinismul care domnea la suprafață. În legătură cu aceasta din urmă, ea se comportă precum visul în raport cu conștiința și, tot așa cum visul compensează conflictele conștientului, alchimia se forțează să umple lacunele care lasă să subziste tensiunile existente între contrariile creștinismului" (Psihologie și alchimie). Este evident un punct de vedere și o perspectivă posibilă. Ele sînt însă mult mai multe. Bunăoară însăși încălzirea fierului în foc sau loviturile de un anumit tipic ale ciocanului în placa de fier forjat, cuptorul, cărbunii, inițierea ucenicului-fierar influențaseră și ele confreria alchimiștilor, alături de sistemele religioase. Și breslele își aveau propriile secrete care trebuiau păzite cu strășnicie pentru că de felul păstrării acestora depindea soarta lor în lume. Dealtfel, în tratatele de arhitectură medievală sînt folosite, la fel ca în cărțile mute alchimice, alegoriile, pentru a masca adevărul care le însufletea mișcările, altminteri goale și lipsite de înțelesuri. Spre exemplu pentru un Villard de Honnecourt ca și pentru toți cei inițiați în taina subtilelor proporții ce susțin interior muchiile și liniile frînte ale catedralei gotice, doi oameni îmbrățișați într-o luptă egală și prin asta stabilă, exprimă secretul de natură geometrică a două forțe tensionale care se anulează reciproc. Acest lucru nu este deloc ceva neglijabil sau neimportant. Prin descoperirea lui a fost posibilă îmbinarea zidurilor și a stîlpilor de susținere cu gingășia rarefiată a bolților în ogivă. La fel încastrările metrologice încifrate în alfabetul zidarilor, ale cărui semne veghează în umbrele marilor porți și frontoane, răspîndite de la Vézelay ori Cluny, pînă la Praga. Deasupra tuturor însă, domină ogiva expusă alegoric de Honnecourt — solară, despovărată de morocănoșenia semicircularității anterioare, îndreptățind astfel pe deplin credința lui Vieux sau Fulcanelli în ceea ce s-ar putea numi cu un titlu al celui din urmă, misterul catedralelor.

Am spus toate acestea pentru a marca un posibil punct de apropiere între eterna **reverie anticipativă** a creației de orice natură și vechea manufactură medievală ca una care a întreținut patima creatorului sub zodia idealului absolut. Apropierea este posibilă numai din unghiul îngust al atitudinii față de gestul concret al facerii și al investirii produsului creat. Privite astfel, într-o parte a ecuației avem unicitate și calitativ și, în cealaltă parte, multiplicitate și cantitativ. Adică de o parte investitura este orientată spre artisticitate, dincolo spre utilitate. Sau după cum spune Guenon, referindu-se la opoziția de mai sus „Distincția între arte și meserii„ sau între artist și artizan este, ea însăși, ceva specific modernității. Artifexul, pentru antici, era deopotrivă calitatea omului care se manifesta în artă sau în meserie". Așadar, omul modern și-a format despre artă o concepție „diminuată", după cum o numește Guenon, conform căreia arta trebuie cu necesitate să fie încătușată într-un perimetru strict închis care „nu mai are nici un raport cu restul activităților omenești" (R. Guenon, **Le règne de la quantite et les signes des temps**). Urmarea este că industrializarea excesivă și galopantă desprinde obiectul produs de tradiție, golindu-l de sacralitatea ritualică a facerii sale. Invazia incoloră a creațiilor industriale de serie invadează spațiul existenței omenești cu monotonie stresantă a unor bunuri de larg consum, identice peste tot cu ele însele, pînă la disperare. Invazia mașinismului utilitarist, și prin aceasta sufocant și chiar inuman este una din frecventele proiecții anticipative ale literaturii științifico-fantastice. În lumea viitorului omul se înconjoară de plăcerile și de bunăstarea pe care i-o procură creațiile sale de serie încît „atunci cînd acestea îi lipsesc se simte pierdut, despuiat. Această disperare este, în fapt, prețul libertății sale. Și abia atunci cînd va reuși să le depășească poate redeveni un om adevărat, capabil să se lupte singur fără asistența nici unui automat" (Marie Francoise Dispa, **Heros de la science-fiction**, Editions A. de Boeck, Bruxelles). Ceea ce se arată deosebit de interesant este faptul că majoritatea creatorilor moderni de science-fiction au presimțit anticipativ (să fie oare adevărat?) pericolul mocnit pe care-l reprezintă inofensiva și atît de necesara mașină. Autoarea antecitată își ilustrează analizele cu numeroase creații literare. Într-una din acestea, autorul imaginează tabloul sumbru al unei lumi hiperautomatizate dotată de om cu posibilitatea de a se autogenera la nesfîrșit, aidoma nașterilor din lumea vie. Sufocat de „atențiile" și bunăstarea copleșitoare a acestor mașini, oarecum independente, omul regresează înspre mutenia gelatinoasă a unor plăpînde și firave înfățișări florale pe care automatele continuă să le slujească cu încăpățînarea prescrisă de legile dintîi, stabilite de creatorul lor. Bradbury schițează și el infernul unei case perfecte în care stăpînului nu-i rămîne nimic, dar absolut nimic de făcut. Pînă și gestul obișnuit al aprinderii țigării este prompt executat de sclavii muți din mteal care foșnesc discret în preajma sa. Disperarea unei asemenea lumi este cuprinsă în evidența absolută a gardianului devenit prizonierul întemnițaților săi al fericitului condamnat la veșnică fericire. Monotonia aceasta nu poate fi decît antiumană, distrugînd însăși viața spiritului, gîtuindu-i elanurile, condamnîndu-l să-și distrugă cu propriile mîini orice alteritate, adică orice suferință, lipsindu-l astfel de sensurile înalte ale gestului imediat. Refuzînd așadar oamenilor sensurile și bucuriile sacrificiului și ale suferinței viața se devalorizează decisiv și irecuperabil. Aceasta este pledoaria esențială din **451° Fahrenheit**. Proslăvirea muncii fizice aureolată spiritual, încărcarea gesturilor creatoare cu semnul umanității plăpînde sînt, în atari condiții, descoperirile treptate ale personajului principal din romanul lui Bradbury. Traseu nu este numai al lui și nici nu este singular. Discipolii medievali ai cerșetorului din Assisi descoperiseră și ei, pe urmele maestrului, bucuria translucidă a muncii fizice, a manufacturii, a artizanatului, a alchimiei: adică a acelei „prima materia" de la care toate se reiau în renașteri și biruințe. Materia dintîi se reechilibrează astfel, umplîndu-și intersițiile cu spirtul germinator în așteptarea sintezei, a aurului spiritual. Tolstoi însuși s-a bucurat în felul acesta, în ultimii ani ai vieții. Sudoarea țăranului care trage la coasă urmărit de jocul de umbră și lumină al arborilor cu soarele i s-a părut octogenarului calea sigură, cu toate că anonimă, a eliberării. A unui anumit tip de eliberare pentru care progresul ori regresul ca și sus-ul ori josul sînt doar piesele unui joc și nu jocul însuși.

★

În secolul lui Thomas de Aquino Albertus Magnus — alchimistul — a creat un robot atît de asemănător omului încît a speriat credința pioasă a marelui teolog. Pentru mulți oameni și mai ales pentru creatorii de science-fiction apropiata sa venire pe pămînt este plasată cu precădere în jurul sfîrșitului nostru de veac. „Mai mult decît cucerirea spațiului, mai mult decît dezintegrarea atomului, robotul este simbolul tehnologiei desăvîrșite" ni se spune într-o antologie tematică. (**Histoires de robots cu o prefață de Gerard Klein**). Cu toate acestea visul lui Frankenstein se dovedește o vană iluzie iar pericolul identificării creatorului cu creatura sa, greu de presupus. Chiar și în lipsa legilor lui Asimov, omul continuă să fie cel dintîi — unicul creator și cauza primă — tot așa cum în teogoniile străvechi duhul demiurgului se purta peste ape, stîrnind Istoria. Întîietatea aceasta apără umanitatea și o va apăra, nu de roboți, ci de monstruoasa proliferare a unei civilizații supermecanizate. În mijlocul celor mai mari claustrări, ascunderea unei cărți sau a unei ierburi oarecare în salopeta de serviciu — așa cum o face pompierul lui Bradbury — asigură subteran continuitatea a ceea ce s-a început, și asta dincolo, mult dincolo, de avatarurile neprevăzute ale vremilor viitoare.

DANIEL VIGHI

constelația tarkovski

„Nu există ochi inocenți" și niciodată, declară un reputat psiholog și teoretician al artei, „niciodată nu putem separa net ceea ce vedem de ceea ce știm". (E. M. Gombrich). Vedem numai ceea ce sîntem pregătiți primim și descifrăm viziunile noastre în funcție doar de acele sisteme de clasificare (reduse uneori, vai, doar la simple etichete) care ne sînt familiare. „Ceea ce știm" constituie contextul aperceptiv necesar vederii chiar și în cazul unui film. Contextul funcționează (și) aici „ca un idiolect, asigurînd valorile date de către un anumit cod unor semnale care altfel ar apărea drept zgomote" (U. Eco).

Pentru înțelegerea filmelor lui Andrei Tarkovski spectatorului i se cere să fi fost familiarizat cu cîteva tipuri de „contexte", sau „șiruri" (cum ar fi spus I. Tînianov). În primul rînd s-ar cere intuită natura **metonimică** a limbajului filmic folosit de regizor, care refuză în mod programatic imaginea metaforică. Caracterul metaforic este redobîndit de către filmele lui Tarkovski abia la nivelul unui alt „context" — cel al **„genului"** în care se înscrie una sau alta din creațiile regizorului. Filmul însuși creează un al treilea „context" — cel al **poeticii** proprii regizorului, context prin care transpare ideologia autorului, obsesiile sale tematice, politice, morale etc. Dacă pentru a comenta **Copilăria lui Ivan** criticii s-au mulțumit, în cele mai multe cazuri, doar cu raportarea filmului la contextul genului (cel al filmului de război), începînd cu **Rubliov** receptarea a fost din ce în ce mai stînjenită de absența unor alte contexte aperceptive și, îndeosebi, de către nesesizarea caracterului metonimic al imaginilor filmice. Prologul filmului evoca epoca Prerenașterii ruse prin gestul unui mujic în care s-au trezit visurile unui Leonardo da Vinci. Mujicul moare așa cum vor muri și toate celelalte idealuri ale Prerenașterii rusești. Întregul film va ilustra destinul tragic al acestei epoci după care nu va urma Renașterea propriu-zisă. Celelalte „capitole" ale filmului depind și mai mult de cunoașterea contextului cultural-istoric al epocii lui Andrei Rubliov: reprimarea brutală a carnavalescului autohton (păgîn) în numele instaurării ierarhismului feudal și al ortodoxismului; confruntarea ideologică și artistică dintre ortodoxismul dogmatic al lui Teofan Grecul și ideologia nouă a Prerenașterii — isihasmul sau doctrina „tăcerii" semnificative ca modalitate superioară de înțelegere a lumii și a oamenilor (pentru prima oară apare ideea omului ca centru al universului). În ultima secvență se toarnă un clopot poate tocmai pentru acea clopotniță din care sărise — mult prea devreme — un Ikar al Prerenașterii rusești. Tarkovski renunță la o intrigă unificatoare — semn și acesta al limbajului metonimic. Abia în ultimele imagini, cînd personajele „Sfintei treimi", cu degetele la buze, cer tăcere pentru veșnicie, ne dăm seama de caracterul unificator al unor imagini metonimice: opoziția dintre „tăcere" și „zgomot". Or, tăcerea isihaștilor, departe de a semnifica refuzul comunicării — așa cum greșit au „văzut" mulți comentatori — reprezintă refuzul de a crea noi semnificanți pentru un demers contrar: trăirea în profunzime și căutarea unor noi semnificații și sensuri în semnificanții deja existenți, refuzul de a contribui la „zgomotul" lumii care distruge comunicarea și viața.

Apariția acum zece ani a lui **Solaris** i-a uimit pe cei mai mulți comentatori. (Revista **Cinema** anunța în titlul corespondenței sale din Moscova: Andrei Tarkovski lucrează — surpriză! — un film științifico-fantastic: **Solaris**). Tarkovski se folosește aici de genul S.F. așa cum Dostoievski se folosea de tehnica și genul romanului polițist. „Genul" motivează în acest film caracterul generalizat pe scară planetară, cosmică, al unor contradicții și conflicte umane, caracterul universal al determinării prezentului de către viitor și a v i i t o r u l u i de către acțiunile oamenilor în prezent — ambele fațete ale uneia din obsesiile constante, a d e v ă r a t „mit personal" tarkovskian. Caracterul metonimic al limbajului filmic este prezent și aici. Pe stația de cercetare de pe planeta-ocean Solaris există cîteva obiecte semnificante, tot atîtea imagini metonimice — bustul lui Platon, un obiect de cult dintr-un templu armean, un tablou de Bruegel... Aparatul de filmat este deosebit așezat în locul bustului lui Platon. Or, întregul film se construiește pe imaginile multiplicate ale unui prototip inițial, fapt ce trimite la cunoscutele concepții platoniciene cu privire la ipostazele din ce în ce mai denaturate ale unei idei absolute. Psihicul fiecărui personaj de pe Solaris constituie o peșteră platoniciană luminată de forța fantastică a planetei vii Solaris. Filmul este totodată o replică la concepțiile platoniciene — fiecare dublură a lui Harey — soția moartă a lui Kris Kelvin — este în același timp prototip dar și altceva. Și cu cît persistă „dublura" în prezent, cu atît mai mult devine altceva, o individualitate de sine stătătoare, nu o „copie", ci un original. În **Copilăria lui Ivan**, Tarkovski arată modul în care t r e c u t u l poate modela anumite individualități în **Rubliov** imaginea trecutului este generalizată la scara unei epoci semnificative din istoria unei țări. În **Solaris** procesul de generalizare atinge scara planetar-cosmică. Totodată aici Tarkovski folosește pentru prima dată proiecțiile psihanalitice, ajungînd la aceleași concluzii ca și marii psihanaliști: omul trebuie să se împace cu sine însuși pentru a putea fi într-adevăr liber, liber pentru acțiune, pentru cunoaștere. Cunoașterea trebuie să se bazeze pe o conștiință morală, pe înțelegerea faptului că orice acțiune umană este semnificativă nu numai pentru prezent, ci și pentru viitor. În **Oglinda** Tarkovski va prospecta tocmai acest filon al imaginii ascunse în și de către psihismul individual și colectiv — ca o „oglindă" a ceea ce sîntem acum și aici. Și pentru viitor.

ILIE GYURCSIK

din trecutul marilor căpitani cosmici

CUVINT INTRODUCTIV

Stimaţi cititori,

Vă rog foarte mult să nu treceţi cu vederea acest cuvint introductiv.

Cer scuze pentru faptul că am introdus în această poveste ştiinţifico-fantastică numele meu. Vina o dau pe visele mele care, aşezate într-un chip raţional, au alcătuit această poveste, şi, precum se ştie, în visuri oamenii se visează mai ales pe ei.

Această poveste ştiinţifico-fantastică închipuie viaţa unor oameni ce au trăit în anii 10669-99989 şi poate chiam mai mult.

Dar nu vreau să vă povestesc eu ce este înăuntrul acestei cărţi, lăsîndu-vă dumneavoastră onoarea de a afla conţinutul.

ARES

I. O poveste de dragoste sau altceva ?

Anul 2030, România.[1]) Asistăm la o întîlnire (de dragoste oare ?) în unul din parcurile unui oraş.

— Bună, Iancule.

Bună...

— În ultima vreme eşti cam visător... şi prea te omori cu calculele !

— Ei, lasă ! Nu-i prima dată cînd mi-o spui...

— Atunci ?

— Atunci, ce ?

— Ce ai de gînd ?

— O să dispărem ! murmură visător tînărul.

— Iar începi ! Nu mai termini cu... cu... prostiile astea ?

— Prostii ? Nu mă cunoşti ! murmură tînărul mai departe.

— Aş ! puse tînăra capăt discuţiei. Ştiu de ce eşti capabil ! urmă ea în şoaptă.

— Ah, nimicuri !...

... Apoi, în data de 30 Decembrie 2030...

— Bună !

— Bună...

— Tot visător ?

— Nu, altcumva... zise tînărul zîmbind sălbatic.

— Atunci, cum ?

— ... O să ne întîlnim în 2031.

— Ei, şi cum eşti acum ?

— Sarcastic, sălbatic ! asta da ! Adio...

Şi, rînjind, tînărul se îndepărtă.

Anul 2030 era pe sfîrşite. Într-un loc pustiu, în portul Constanţa, un tînăr cumpăra un vaporaş...

ASTIR

Oceanul se zbuciuma de vreo trei zile. Pe puntea unui mic vas, un tînăr priveşte în zare.

— Pst, hei !

— Mai avem mult ? întrebă matelotul.

— Nu prea. Dar se apropie furtuna.

— Cred şi eu. Se leagă vasul de parcă ar fi o coajă de nucă.

— Adevărat, dar cu te cheamă ?

— Peter Nemo. Unii zic despre mine că seamăn cu acel căpitan Nemo. Alţii îmi zic Astir, fiindcă vreau să fac liceul de astronautică.

Tînărul, pe nume Iancu, făcea o călătorie neobişnuită El dorea neapărat să ajungă în triunghiul Bermudelor. Acolo, urma să fie debarcat pe una din insule.

Brusc, tînărul se dezlipi de balustradă şi intră în cabina căpitanului, urmat de Nemo.

— Căpitane, se apropie furtuna, mai bine zis uraganul. Dar mă veţi debarca pe insulă ,chiar dacă se va lovi de fundul apei.

Căpitanul mormăi ceva asemănător cu „bine" şi desfăcu o hartă.

— Vă debarc pe „Casiopeea", nu ?

— Atunci, în jumătate de oră ajungem. Pregăteşte barca de salvare, Nemo. Încarcă şi ceva hrană.

Deodată, vîntul se înteţi şi se auzi un urlet lugubru, care altora le-ar fi îngheţat sîngele în vine. Nemo se cutremură.

— Gorgona !

— Matelot, încarcă tot ce e preţios în barca de salvare Va trebui să scufund vasul.

— Într-adevăr, numai aşa poţi scăpa de Gorgonă. În două minute, toate instrumentele, bagajele şi hainele fură urcate în barca de salvare, care fu lăsată la apă.

De-abia se depărtă barca de salvare, cînd, în spatele ei, se ridică o jerbă de flăcări albăstrii şi se auzi o bubuitură puternică

— Sărmanul „Donarium" !

---

1) Unele denumiri geografice sînt reale.

IANCU ŞERBAN POPA
cl. a IV-a
Şcoala generală nr. 13

Ilustraţia acestui supliment a fost realizată de:

MARIANA NICOLAEV (pag. 2, 7)

SIMONA NEGRU (pag. 3)

GEORGE AARON (pag. 6)

SERGIU NICOLA (pag. 1, 8)

TRAIAN ABRUDA (pag. 1, 8)

fredric brown

pămîntenii purtători de daruri

Dhar Ry sta singur în cameră, meditînd. De afară captă o undă de gînd asemănătoare unei bătăi în uşă şi aruncîndu-şi privirea spre intrare, dori să se deschidă. Se deschise. „Intră prietene", spuse el. Ar fi putut să transmită ideea telepatic dar, fiind prezente doar două persoane, vorbirea se impunea ca un gest de politeţe.

Ejon Khee intră. „E tîrziu, comandante", spuse el.

„Da, Khee. Într-o oră racheta pămînteană urmează să sosească şi aş dori să o văd. Da, ştiu, racheta va cobori la o mie de mile depărtare, dacă sînt exacte calculele lor. Dincolo de orizont. Oricum, lumina orbitoare produsă de explozia atomică va fi vizibilă.

Am aşteptat mult acest prim contact. Desigur, echipele noastre de telepaţi le-au citit gîndurile de-a- lungul multor secole dar acesta va fi primul contact fizic între Marte şi Pămînt".

Khee se aşează confortabil într-un fotoliu. „Adevărat", replică el, „dar de ce foloseşc un focos atomic ? Ei cred că planeta noastră nu e locuită, totuşi..."

„Vor urmări flacăra exploziei prin telescoapele lor lunare şi vor face — cum o numesc ei ? — o analiză spectroscopică, care le va spune mai mult decît cunosc ei acum despre atmosfera planetei noastre şi compoziţia suprafeţei sale. Vor veni ei înşişi aici peste cîteva opoziţii şi atunci . "

Marte îşi deschidea braţele în întîmpinarea pămîntenilor. Ceea ce a rămas din Marte, adică acest oraşel de aproape nouă sute de suflete. Civilizaţia marţiană era mai veche decît cea pămînteană dar îşi trăia ultimele clipe. Aşteptau ca Pămîntul să intre în contact cu ei, din mai multe motive.

Civilizaţia marţiană evoluase într-o direcţie foarte diferită de cea pămînteană. Ea nu dezvoltase ştiinţele fizice, nici tehnologia. Perfecţionase în schimb ştiinţele sociale pînă într-atît încît nici o crimă nu s-a mai săvîrşit pe Marte timp de cincizeci de mii de ani. Şi mai dezvoltase la culme ştiinţele parapsihologice, pe care pămîntenii abia începeau să le descopere.

Marte putea să înveţe Pămîntul în multe privinţe. Cum să evite crimele şi războiul, şi asta pentru început. Pe lîngă astfel de lucruri simple, mai erau telepatia, telekinezia, empatia... Iar Pămîntul ar putea, sperau marţienii, să-i înveţe ceva mult mai de preţ pentru ei : cum, cu ajutorul ştiinţei şi al tehnologiei, să refacă şi să redreseze o planetă muribundă, încît rasa lor, altfel pe cale de a muri, să poată să supravieţuiască. Fiecare planetă ar avea de cîştigat.

Iar în seara asta Pămîntul va face prima sa încercare de recuncaştere. Următoarea încercare, o rachetă avînd la bord pămînteni, sau cel puţin un pămîntean, ar fi la următoarea opoziţie, adică peste doi ani pămînteni sau patru ani duri pentru marţieni. Marţienii ştiau aceasta deoarece echipele lor de telepaţi puteau să capteze o parte din gîndurile pămîntenilor. Din nefericire, la acea distanţă contactul era posibil într-un singur sens. Marte nu putea cere Pămîntului să se grăbească.

Astă seară Ry, conducătorul, şi Khee, ajutorul său pe linie administrativă şi prietenul său intim, meditau împreună în aşteptarea momentului. Apoi toastară pentru viitor, după care se suiră pe acoperişul clădirii. Îşi îndreptară privire aspre nord, unde urma să coboare racheta. Stelele străluceau şi clipeau în atmosferă.

★

La Observatorul lunar nr. 1, Rog Everett, cu ochiul lipit de lentila telescopului, spuse triumfător : „Asta a fost, Willie De îndată ce filmele vor fi developate, vom avea rezultatele de pe bătrîna planetă Marte". Se ridică — nu mai era nimic de văzut — şi împreună cu Willie Sanger îşi strînseră mîinile cu solemnitate. Era un moment istoric.

„Sper că n-a fost omorît nimeni. Vreun marţian, adică. Ce zici, Rog, o fi nimerit zona fără viaţă din Syrtis Major ?"

„Nu prea contează. Aş zice că a fost poate cam la o mie de mile spre sud. Şi asta e al naibii de aproape pentru un tir de la cincizeci de milioane de mile. Willie, crezi într-adevăr că există marţieni ?"

Willie se gîndi o clipă după care răspunse : „Nu". Avea dreptate.

În româneşte de ALEXANDRA DELIA POENARU

actualitatea ştiinţifică pe glob

● **APELE SUBTERANE SÎNT RECONFORTANTE.** Specialişti în ape geotermale din douăsprezece ţări precum şi o echipă de scafandri autonomi selecţionaţi cu grijă au efectuat la Sowata, în a doua parte a lunii februarie, un experiment considerat de către mulţi oameni de ştiinţă drept o aventură riscantă şi nejustificată. Rezultatele la început confuze, au dus mai apoi toate spre o concluzie unică, de natură să-i pună pe gînduri şi pe cei mai sceptici : subiecţii au suportat neaşteptat de uşor presiunile şi temperaturile apei din scoarţă. Mai mult chiar : băile în lacurile subterane la presiuni de circa trei atmosfere sînt reconfortante !

● **GURMANZII ŞI FOTOSINTEZA.** Noua metodă de inhibare a gurmandismului, prezentată la recenta convenţie anuală a W.A.L.P. de către delegaţia noastră „este cu adevărat revoluţionară şi oportună", a arătat la încheierea lucrărilor prof. W. Niener. Prin surprinzătoarea sa eficienţă, ideea aplicării plăcuţelor de zinc — tantal pe frunte şi sub urechi, cu scopul de a stimula fotosinteza la om, pare să dea soluţia aparent nerezolvabilei probleme a gurmandismului, considerat pe drept cuvînt „boala secolului".

● **PRAFUL DE APĂ.** Din numeroase puncte de vedere, printre care cel al stocării sau al transportului, praful de apă se anunţă încă de pe acum ca un concurent de temut al apei sub forma sa arhicunoscută. Perspective fabuloase lasă să se întrevadă folosirea prafului de apă în industrie, la fabricarea roţilor dinţate şi a bilelor din concasoare, ca şi în transmisiile radio dure. Actualmente preţul de cost al originalului produs se menţine ridicat, dar se apreciază că în cîţiva ani el se va putea găsi la dispoziţia cumpărătorilor.

● **NOESIGAZUL.** Prezent nu o dată la şedinţele de lucru ale cercului „Academica", un reporter al săptămînalului nostru a observat stupefiat în mai multe rînduri, un abur uşor ridicîndu-se din întreaga sală şi descriind rotocoale şi spirale în jurul becurilor cu mercur. Observaţia, prezentată celor vizaţi, a dus la concluzia că „noesigazul" este un reziduu al activităţii intelectuale intense. Dată fiind şi puterea sa calorică mare — 0.6 în raport cu a hidrogenului —, de unde posibilitatea folosirii lui drept combustibil, s-a propus instalarea de conducte de aspirare în sălile de şedinţe şi interzicerea cu stricteţe a fumatului. Cercetările continuă.

● **CINEMA PORTABIL.** Mijloc mass-media de primă mînă al secolului, cinematograful a pătruns în casele noastre pe dubla filieră TV. — videocasetă. Recent însă, s-a pus la punct un „comprimat" de cinema sub forma unei valize diplomat, încorporînd pliate cele necesare — în excursii la munte, la mare sau în Deltă — pentru proiectarea unei pelicule pe 16 mm, în faţa a pînă la 200 de spectatori. Ni se oferă o imagine clară, în condiţii de confort maxim, la un preţ derizoriu. Proiectele de viitor mai vizează : cinema portabil cu balcoane, cinema gonflabil cu navigator computerizat, cinema pentru scafandri ş.a.

● **NOI DOVEZI ÎN SPRIJINUL PALEOASTRONAUTICII.** În pădurea australiană, o expediţie a întîlnit de curînd un trib necunoscut pînă acum, aflat deci la cel dintîi contact cu civilizaţia. Spre surprinderea lor, cercetătorii au constatat că membrii tribului, atunci cînd sînt puternic loviţi după ceafă, văd stele verzi dispuse în constelaţii ce reprezintă un sector precis delimitat al bolţii cereşti, întotdeauna acelaşi — după cum reiese din desenele făcute chiar de către subiecţi. În urma prelucrării datelor obţinute la calculator, a reieşit că respectivele constelaţii puteau fi zărite din emisfera australă doar în urmă cu 12.000 de ani. Pentru moment, experienţele au fost întrerupte din lipsă de subiecţi valizi.

● **COSMOSUL ŞI AVICULTURA.** Pe linia rentabilizării spaţiului cosmic, se preconizează amenajarea unei ferme avicole, amplasată pe o orbită circumterestră. Cercetările întreprinse în simulatoare au dovedit că imponderabilitatea are o influenţă benefică asupra păsărilor de casă, producţia de ouă sporind simţitor. S-a constatat de asemenea o remarcabilă creştere în greutate. În fine, un avantaj deloc neglijabil, în absenţa gravitaţiei este exclus pericolul ca ouăle, căzînd, să se spargă.

● **NOU TIP DE CEAS.** Pe lîngă accesoriile de pe acum obişnuite — cronometru, barometru, termometru, dinamometru — noul produs include un minicomputer care, în urma unui complex calcul al probabilităţilor, furnizează posesorului „ora exactă relativă". Aceasta ne oferă posibilitatea de a şti dacă sîntem în avans sau în întîrziere faţă de ora la care avem fixată, de pildă, o întîlnire importantă, ţinînd seama de diverşii factori care ar putea interveni în răstimp : starea vremii, mersul autobuzelor, întîlniri cu foşti colegi de liceu sau armată, procentul ascensoarelor şi al escalatoarelor defecte, programul cinematografelor etc.

● **APARAT PENTRU FOTOGRAFII PANORAMICE.** Noua realizare, o adevărată bijuterie a tehnicii, include de fapt mai multe aparate foto asemănătoare celor obişnuite, dispuse pe un cadru inelar. Instrumentul este purtat în jurul trunchiului, asemenea unui colac de salvare. Declanşîndu-se simultan, aparatele realizează o fotografie unică, reprezentînd întregul peisaj înconjurător. Procedeul este recomandat îndeosebi în împrejurările cînd o staţionare îndelungată în mediul respectiv nu este de dorit : creşcătorii de sconcşi, rezervaţii de rechini, imobile cuprinse de flăcări, nave pe cale de a naufragia etc.

MARIAN MELINTE şi DORIN DAVIDEANU

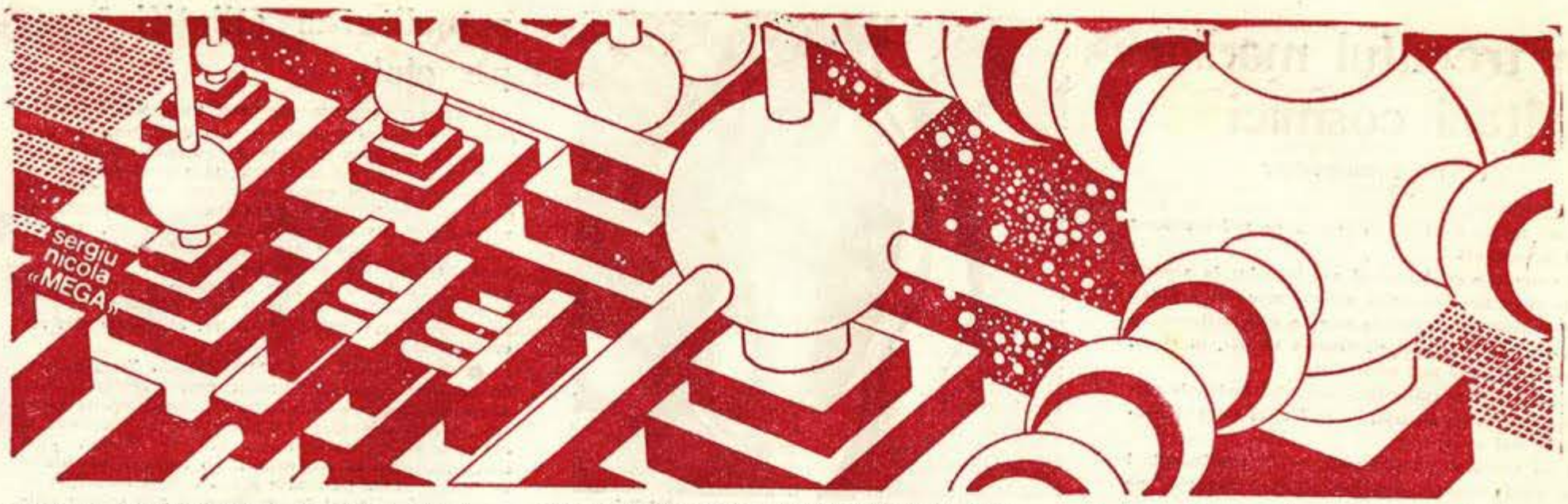

Spuneți-le „Porțile Stelelor", dacă vreți. Termenul a fost solid fixat în mintea publicului de scriitorii S.F. cu bolnăvicioasa lor pasiune pentru cuvintele pompoase, și asta cu cincizeci de ani înaintea începerii războiului. Dacă le numiți „Porțile Stelelor", pe noi numiți-ne „Paznicii Porților" sau mai pe scurt paznici. Noi însă le spunem „Găuri" și nouă ne zicem „Găozari". Bineînțeles, contează cum privești problema. Dacă am fi intrat vreodată într-una doar ca să privim, să vedem ce se întîmplă, poate că am fi găsit alt nume pentru ele, și în ultimă instanță pentru noi înșine. Nume fără pretenții, ca să putem încăpea în bancuri.

Dar navele automate ale inamicului se arătau la intervale neregulate, erau planetoizi-stații automate, cu un program simplu, dar foarte precis, scris undeva într-un hău depărtat al spațiului. Așa că în afara eroilor care trebuiau să le vîneze — și aveau slăbiciunea să se mai și întoarcă — mai trebuia cineva care să păzească fiecare „Gaură" cunoscută, să sune alarma la apariția navelor și cu toată speranța să încerce să le neutralizeze. Războiul, după douăzeci de ani, era tot la fază cînd se dădeau recompense grase și nu țineau să fii un erou mort. Totuși războiul ne pricinuia multe pagube și o vom ține tot așa în anii care vor veni. La fel de mult și pe inamic.

Prima navă inamică văzută de mine ne-ar fi lichidat cu siguranță dacă n-aș fi fost pe față. Pentru Walter și mine, a fost tocmai nimerit că nu loculam în aceeași păstaie. Nu eram niciodată împreună. Singurele lucruri pe care le aveam în comun erau: a) o ură nepotolită față de guvernul care ne azvîrlise în cea mai tîmpită și sinucigașă misiune — înainte să apucăm să ne prezentăm voluntari, ca niște gentlemani; b) un interes profund pentru muzică. Dar toți Găozarii împart aceste două lucruri. Una din puținele compensații ale imbecilelor și clautrofobicelor noastre „păstăi" era colecția de înregistrări — nu puteai citi la lumina stelelor și starea de război nu-ți permitea alte distracții. Așa că era posibil ca Walter și cu să petrecem ore nesfîrșite ascultînd muzică la căști și certîndu-ne uneori. Walter nu avea nici urmă de umor, disprețuia pe cei ce-l aveau, era imposibil să discuți muzică cu el. Sau orice altceva. Așadar puteai asculta o groază de muzică bună dacă n-aveai altceva mai bun de făcut.

Trăiam de șaptesprezece ore în muzica lui Wagner, stors sufletește, cînd vocea lui Walter îmi năvăli în căști.

— George...

— Da? am strigat, dar era prea multă gălăgie. A trebuit să ne oprim benzile. Să fiu al naibii dacă n-asculta tot Wagner, asta m-a cam enervat, fiindcă în mod sigur îi plăcea doar macabrul din muzica lui Wagner.

— Stare de alarmă, spuse, aducîndu-mă la realitate.

— Perfect. Am atins butoanele. Dau tircoale „Găurii", nu? S-ar putea lăsa cu o moarte glorioasă în cîteva secunde. Alăturîndu-mă lui Walter cu toată viteza posibilă, am orientat tirul spre „Gaură". Ticălosul a apărut însă din flanc și ne-a lovit pe amîndoi. Pe neașteptate; inexplicabil. Chiar și Abacus Al, computerul pe care se putea conta, a fost depășit de situație. M-a prins în faruri, clang! Rotire rapidă, CLANG! sînt zăpăcit de șocuri, PING! nu mai am lumini.

— George, Walter îmi vorbea în căști, ești teafăr?

— Să văd... am replicat. Nava inamică așezase un fel de barieră antilaser, am abandonat armamentul laser. Am semnalizat și mi-am verificat „păstaia". Era atins sistemul giroscopic. Ecranele erau stinse toate, cu excepția unuia care îmi arăta cam douăzeci de grade din spațiul înstelat de „deasupra" mea, poziția mea față de Walter era necunoscută. Toate astea trebuia să le iau în serios dacă voiam să trăiesc, și intenționam s-o fac. Înainte de a controla radioul trebuia să mă uit la sistemul de control al tirului (era blocat pe direcția „sus"), la navigație (încă opera, dar nu suficient cît să nu intru în derivă), să mă controlez pe mine (eram încă neatins). Apoi am conectat emițătorul pe frecvența obișnuită pentru urgențe.

— Am îmbulinat-o, am spus crispat și reperit, apoi brusc un zgomot de fond a tăiat legătura. Atunci am transmis pe următoarea frecvență de urgență, instruindu-l pe Abacus Al Analogul să schimbe pe A înainte de a transmite. Walter?

— Prezent. Voce monotonă, mecanică, la fel ca vocea lui Al.

— S`ntem niște găgăuțe.

— Da.

— Sîntem de capturat, nu de ucis. Asta e programat să ne imobilizeze, să ne dezarmeze, să ne aiurească și să facă imposibilă comunicarea între noi. Parcă-mi picase tot cerul în cap. Am schimbat frecvența pe B, cică ar fi mai greu de bruiat. Walter mă aștepta pe noua frecvență.

— E important, începu, să determinăm ce tip de navă au, un Mark I sau un Mark II.

— Ai dreptate, l-am aprobat, dacă ne-am putea localiza poziția am putea încerca ceva, și un zgomot de fond tăie conversația. Ambele tipuri de nave — asteroid ale inamicului au doar două reflectoare, să le distingi poziția. — o adevărată cazną.

Dacă ar fi un Mark I, am putea să ne cumulăm armamentul și fără să riscăm prea mult am dirija tirul pînă în interiorul asteroidului, lovind tot echipamentul electronic.

Dar dacă ăsta era un Mark II, aceeași manevră ar atinge rezervele lui de energie, ceea ce ar produce o explozie care ne-ar reduce la atomi. Dar cum ne puteam determina poziția, cînd eram „orbi" și cum puteam comunica între noi coordonatele fără să nu fim la cheremul asteroidului? Ticăiosul dracului bruiase frecvența B extrem de ușor, cred că bruia orice se-

spider robinson

urechea de tinichea

măna cu un schimb de informații indiferent dacă descifra sau nu mesajele. Asta mi-a sugerat să recurg la frecvența C, părea singura soluție. Era o frecvență de siguranță, pentru mesaje codificate. Dar pe frecvența C emiteam cu dificultate, după cum mi se părea așa că am ezitat să o folosesc. Dacă pierdeam șansa asta, partida se termina prost pentru noi. „O, doamne — m-am rugat — dă-i măcar o dată, doar pentru cincisprezece minute lui Walter o jumătate de kil de minte". Am comutat pe noua frecvență.

— ... să ne luăm după stele, spunea. E singurul mod de a...

— GURA! Nu mai scoate nici un sunet. Ascultă. CAAAP! ... O-K.? Fii prudent. Da, după stele, dar în nici un caz nu repeta propozițiile sau cuvintele mele. Comprende?

— De ce să nu repet propozițiile sau cuvintele tale? rosti Walter, dînd cu oiștea-n gard.

— Fir-ar a dracului. Am mormăit, dar mă adresam unui alt mormăit, al bruiajului. Grupuri de semne identice, în propoziții repetate, erau singura dovadă de care avea nevoie computerul inamicului. Constituia „schimb de informații", așa că ne-au tăiat macaroana. Mai rămăsese o singură frecvență pe listă. Dacă-ar fi trebuit să ne căutăm unul pe altul în noianul de frecvențe ne-ar fi trebuit o veșnicie. Frecvența C era inutilizabilă, nu mai aveam de ales. L-am consultat pe Abacus Al. „Cum", — am codificat — „pot să fac schimb de informații fără să transmit informații?" Asta era genul de întrebări care făceau computerele să se ducă dracului, întocmai ca amplificatoarele fără nimic conectat la ele. Însă Abacus Al era construit în așa fel încît ți-o întorcea cu aceeași monedă, și simțul umorului nu era cu mai puțin subtil ca al meu. „SCRIE O POEZIE — replică — SAU CINTĂ UN CINTEC". Am strîmbat din nas. „Nu-i bine, nu pot folosi cuvintele". „HMM..." — ațișă Al. Deodată îmi veni fisa.

Mi-am derulat înregistrările. Am conectat pe ultima frecvență, nu era bruiată, dar era tăcere. Walter pricepuse în sfîrșit ce neghiobie făcuse. Mă aștepta pe mine să iau inițiativa. Am dat drumul la primele măsuri dintr-un vechi cîntec al Beatles-ilor: „WE CAN WORK IT OUT" și am oprit banda înainte ca melodia să se repete. Se lăsă o liniște lungă, timp în care Walter se chinuia s-o scoată la capăt cu mintea lui greoaie. „Hai odată, tontule, îmi spuneam, fă ceva care să-mi dea de lucru". Brusc, căștile îmi fură umplute de primele acorduri ale celui mai reprezentativ cîntec al grupului Cabaret: „POATE DE DATA ASTA". Slavă cerului! L-am pus pe Al să-mi arate o hartă stelară a zonei. Bucata de cer văzută de mine nu făcea două parale dacă nu știam ce vedea Walter. Cunoașterea reciprocă a poziției ne era necesară pentru stabilirea perimetrului de tragere. Nu puteam vedea „gaura" și nu știam dacă el o putea vedea. Sau poate că da? Oricine cu puțină minte ar fi... Am transmit acordurile unei simfonii revitaliste de pe la începutul secolului XXI: „LIPSEȘTE CEVA DIN BUCHETUL TAU?" cu speranța ca nu cumva să creadă că îi ceream un raport despre starea lui tehnică. Răspunse cu o baladă antirevitalistă de la sfîrșitul secolului XXI: „NU MAI SÎNT GAURI IN CER". Perfect acuma Hai înapoi la Beatles: „TELL ME WHAT YOU SEE". Făcu o pauză lungă, apoi lansă balada lui Van Gogh de Donald Mc Lean: „INSTELATĂ, ÎNSTELATĂ NOAPTE" Mă cam puncă în încurcătură. Hmm... va trebui să gîndesc pentru amîndoi. Subit, îmi veni inspirația. Am dat drumul la un cîntec siropos de la finele secolului XXI: „FRATE, VEZI ROȘUL AMURG?". Erau vreo cîteva stele roșii mai vizibile în vecinătatea noastră, iar dacă Walter le putea vedea la fereastră însemna că Abacus Al ar fi putut determina coordonatele. Puterea lui de înțelegere în acel moment era copleșitoare. Îmi răspunse imediat cu nemuritoarea piesă a lui Duke Ellington: „I AIN'T GOT NOTHIN' BUT THE BLUES". Era încurcată treaba, iar eu eram debusolat. Nu-mi mai venea în minte nici o întrebarecheie pe care să i-o pun lui Walter cu ajutorul muzicii. Dacă el nu-și putea pune măcar acuma mintea la contribuție, eram terminați. În orice moment, inamicii în carne și oase puteau să apară și nimeni nu era în stare să spună cum arătau, fiindcă nu existau supraviețuitori în urma întîlnirilor cu ei. Haide, Walter. Și mă ului din nou. Piesa pe care o alesese era ceva obscur, un cîntec pentru copii, incredibil de vechi: „URSUL A TRECUT MUNȚII". Din poziția noastră se putea distinge constelația Ursa Mare. Am consultat cu febrilitate hărțile stelare, încercînd să-mi imaginez geometria — cosmometria — locului. Îmi lipseau unele date și nu-l puteam pune pe Al să facă treaba asta pentru mine. Dacă și Walter vedea Ursa Mare, atunci se părea că... Am trimis corul din: „ȘTERGE-ȚI BOTUL CA SA-ȚI DAU UN PUPIC" în legendara versiune a lui Charles și cu speranța că va surprinde tonul optimist al transmisiei. Răspunsul lui, din nou Beatles: „ALL YOU NEED IS LOVE". Te pomenești că i-o fi venit mintea la cap? Am răspuns imediat: DA! DA! Am atins apoi butoanele lui Abacus Al și o lumină roșiatică, agreabilă, străbătu ecranul. Apărură evaluările tactice ale lui Abacus Al. MARK I se putea citi pe display.

— Walter! am strigat fără nici o jenă, cu toată viteza! Acum!

Așa că atunci cînd dușmanii în carne și oase năvăliră prin „gaură" m-am aruncat grămadă pe ei și astfel puteam turniza științei primele specimene extraterestre, ceea ce era egal — asta dacă te luai după statul major — cu cîștigarea războiului. Dar ceea ce mi-a rămas clar întipărit în minte din tot episodul a fost așteptarea morții în spațiul acela al ambuscadei, și cînd Walter a grăit după ce toată zăpăceala se terminase:

— Cea mai interesantă chestie mi se pare faptul că afurisita lor de navă a stat tot timpul acolo. Și scoase un sunet bizar care trebuia interpretat ca fiind felul lui de a rîde. A stat acolo tot timpul, luînd notițe, auzindu-ne cum complotăm împotriva ei, fără să facă nimic. Și rise de-a binelea. Tin minte că și pe mine mă umflase rîsul.

În românește de SILVIU GENESCU